

PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU MEĐUNARODNOG UGOVORA O BILJNIM GENETSKIM RESURSIMA ZA HRANU I POLJOPRIVREDU

I. USTAVNA OSNOVA

Ustavna osnova za donošenje Zakona o potvrđivanju Međunarodnog ugovora o biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu (u daljnjem tekstu: Ugovor) sadržana je u odredbi članka 139. stavka 1. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 41/2001 - pročišćeni tekst i 55/2001 - ispravak).

II. OCJENA DOSADAŠNJIH ODNOSA I CILJ KOJI SE ŽELI POSTIĆI DONOŠENJEM ZAKONA

Ocjena dosadašnjih odnosa

Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (Food and Agriculture Organization of the United Nations – FAO) osnovana je 16. listopada 1945. godine te je danas najveća agencija u sustavu Ujedinjenih naroda sa 187 država članica i Europskom unijom. Republika Hrvatska stalna je članica FAO-a od 1993. godine.

Međunarodni ugovor o biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu usvojen je na 31. sjednici Konferencije FAO-a u studenom 2001. godine, rezolucijom 3/2001. Ugovor je bio otvoren za potpisivanje kod FAO-a od 3. studenog 2001. do 4. studenog 2002. svim članicama FAO-a i svim državama koje nisu članice FAO-a, ali su članice Organizacije Ujedinjenih naroda ili bilo koje od njezinih specijaliziranih ustanova ili Međunarodne agencije za atomsku energiju. Nakon 4. studenog 2002. godine Ugovor je otvoren za pristupanje državama članicama i nečlanicama FAO-a. Isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju polažu se kod glavnog direktora FAO-a, koji je depozitar Ugovora. Ugovor je stupio na snagu 29. lipnja 2004. godine, devedesetog dana nakon polaganja četrdesete isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu. Trenutačno je 118 država stranaka Ugovora, uključujući Europsku uniju.

Najviše tijelo provedbe Ugovora je Rukovodeće tijelo, sastavljeno od predstavnika svih stranaka Ugovora. Rukovodeće tijelo održava redovne sjednice najmanje jednom svake dvije godine, te su do danas održane dvije redovne sjednice (Madrid 2006. i Rim 2007. godine), a treća je zakazana za 2009. godinu u Tunisu.

Biljni genetski resursi za hranu i poljoprivredu su od presudnog značaja za prehranu svjetskog stanovništva. Oni su sirovine koje poljoprivrednici i oplemenjivači bilja koriste za unapređivanje kvalitete i kvantitete prinosa. Ugovor priznaje suvereno pravo svake ugovorne stranke na njene vlastite genetske resurse za hranu i poljoprivredu. Međutim, budućnost poljoprivrede ovisi o međunarodnoj suradnji i slobodnoj razmjeni biljnih genetskih resursa, budući da niti jedna zemlja nije samodostatna, nego ovisi o genetskoj raznolikosti koja potječe iz drugih zemalja i regija.

Temeljem Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja (Narodne novine, br. 140/2005 i 35/2008), te Pravilnika o očuvanju i korištenju biljnih genetskih resursa te načinu rada i uređenju banke biljnih gena poljoprivrednog bilja (Narodne novine, br. 4/2005 i 42/2007) Republika Hrvatska već provodi mjere vezane na očuvanju biljnih genetskih resursa.

Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja osnovalo je 2004. godine, Povjerenstvo za biljne genetske resurse u kojemu su predstavnici znanstveno-tehničkih

ustanova (Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo, Državni zavod za zaštitu prirode, Poljoprivredni institut Osijek, Agronomski fakultet Zagreb, Institut za jadranske kulture i melioraciju krša) s zadaćom pohranjivanja svojih genetskih resursa u gen-banke, kao i stvaranje baza podataka o biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu u Republici Hrvatskoj.

Cilj koji se Zakonom želi postići

Cilj donošenja ovoga Zakona je da se na prikladan način uredi pitanja očuvanja i održive uporabe biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu, te poštena i pravična dioba koristi koje proizlaze iz njihove uporabe, radi održive poljoprivrede i prehrambene sigurnosti, a u skladu s Konvencijom o biološkoj raznolikosti (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 6/96), koje je Republika Hrvatska stranka.

Konačni cilj je stvoriti globalni informacijski sustav, putem kojega bi informacije o biljnim genetskim resursima bile dostupne svima, a razmjena materijala se olakšala, pojednostavila i osigurala pravednu raspodjelu dobiti od njihove uporabe.

III. OSNOVNA PITANJA KOJA SE PREDLAŽU UREDITI ZAKONOM

Ovim Zakonom potvrđuje se Ugovor kako bi njegove odredbe u smislu članka 140. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 41/2001 – pročišćeni tekst i 55/2001 – ispravak) postale dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske.

Ugovorom se uspostavlja globalni pravno obvezujući okvir za održivo očuvanje biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu, te Multilateralni sustav u kojem sve ugovorne stranke imaju pristup tim resursima, kao i mogućnost poštene i pravične diobe koristi koje proizlaze iz njihovog korištenja.

Multilateralni sustav obuhvaća najznačajnije usjeve za hranu i krmne kulture, navedene u Dodatku I. Ugovora.

Iskazivanjem pristanka biti vezana Ugovorom, svaka stranka se obvezuje da će svoje genetske resurse navedene u Dodatku I. koji su pod upravom i kontrolom države i u javnom domenu, kao i informacije o tim genetskim resursima, učiniti dostupnima svim ostalim strankama, kroz Multilateralni sustav. Stranke će poduzeti i odgovarajuće mjere kako bi potakle fizičke i pravne osobe unutar svoje nadležnosti koje posjeduju biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu navedene u Dodatku I. da uključe te biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu u Multilateralni sustav. Multilateralni sustav također uključuje genetske resurse koji se čuvaju u *ex situ* kolekcijama međunarodnih poljoprivrednih istraživačkih centara Konzultativne skupine za međunarodna istraživanja u poljoprivredi (KSMIP) i kod drugih međunarodnih institucija.

Uvjeti razmjene genetskih resursa definirani su Standardnim sporazumom o transferu materijala, koji se potpisuje prilikom razmjene. Resursi iz Multilateralnog sustava mogu se dobiti za korištenje u svrhu istraživanja, oplemenjivanja bilja ili edukacije, pod uvjetom da ta svrha ne uključuje kemijske, farmaceutske i/ili druge industrijske uporabe koje nisu namijenjene proizvodnji hrane ili krme.

Rukovodeće tijelo će na svojoj trećoj sjednici odlučiti hoće li i dalje osiguravati olakšani pristup onim fizičkim i pravnim osobama koje ne uključe svoje biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu u Multilateralni sustav.

Pristupanjem Ugovoru Republika Hrvatska se obavezuje da će u svoje zakone i programe poljoprivrednog i ruralnog razvitka integrirati aktivnosti vezane za očuvanje, istraživanje, prikupljanje, karakteriziranje, ocjenjivanje i dokumentiranje biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu, njihovu održivu uporabu, kao i prava poljoprivrednika.

IV. OCJENA SREDSTAVA POTREBNIH ZA PROVEDBU ZAKONA

Za provedbu ovoga Zakona nije potrebno osigurati dodatna financijska sredstava iz Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja u okviru svoje nadležnosti provodi mjere vezane na očuvanje biljnih genetskih resursa u poljoprivredi u Republici Hrvatskoj. Izvor financiranja, vezano uz tu provedbu, planiran je u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2009. godinu, na poziciji Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja *K568288 Očuvanje biljnih genetskih resursa u poljoprivredi*, u iznosu od 1.500,000,00 kuna. Sredstva potrebna za naredne godine planirati će se u okviru smjernica ekonomske i fiskalne politike.

Zbog kompleksnosti tematike, uređenje banke biljnih gena poljoprivrednog bilja, trenutno Republika Hrvatska koristi i međunarodne izvore financiranja putem programa SEEDNet (Mreža za razvoj biljnih genetskih resursa u Jugoistočnoj Europi). Financijsku podršku ovom programu pruža Švedska agencija za međunarodnu razvojnu suradnju (SIDA), dok tehničku pomoć osiguravaju Nordijska gen-banka (Nordic Gene Bank - NGB) i Švedski centar za bioraznolikost (Swedish Biodiversity Centre - CBM).

V. PRIJEDLOG ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Temelj za donošenje ovog Zakona po hitnom postupku nalazi se u članku 159. stavku 1. Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, br. 6/2002 – pročišćeni tekst, 41/2002, 58/2004, 39/2008 i 86/2008) i to u drugim osobito opravdanim razlozima.

Imajući u vidu značaj biljnih genetskih resursa u proizvodnji hrane za svjetsko stanovništvo, donošenje Zakona o potvrđivanju Međunarodnog ugovora o biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu, omogućilo bi Republici Hrvatskoj da sudjeluje u međunarodnoj suradnji i slobodnoj razmjeni biljnih genetskih resursa.

S obzirom na prirodu postupka potvrđivanja međunarodnih ugovora, kojim država i formalno izražava spremnost da bude vezana već potpisanim međunarodnim ugovorom, kao i na činjenicu da se, u ovoj fazi postupka, ne mogu vršiti izmjene ili dopune teksta međunarodnog ugovora, predlaže se Prijedlog Zakona raspraviti i prihvatiti po hitnom postupku, objedinjavajući prvo i drugo čitanje.

**KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU MEĐUNARODNOG
UGOVORA O BILJNIM GENETSKIM RESURSIMA ZA HRANU I
POLJOPRIVREDU**

Članak 1.

Potvrđuje se Međunarodni ugovor o biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu, usvojen u Rimu, dana 3. studenoga 2001. godine, rezolucijom 3/2001 na 31. sjednici Konferencije Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda, u izvorniku na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španjolskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Ugovora iz članka 1. ovoga Zakona, u izvorniku na engleskom jeziku i u prijevodu na hrvatski jezik, glasi:

MEĐUNARODNI UGOVOR O BILJNIM GENETSKIM RESURSIMA ZA HRANU I POLJOPRIVREDU

PREAMBULA

Ugovorne stranke,

Uvjerene u posebnu narav biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu, njihova posebna obilježja i probleme kojima su potrebna posebna rješenja;

Uznemirene neprekidnom erozijom tih resursa;

Znajući da su biljni genetski resursi za hranu i poljoprivredu zajednička briga svih zemalja, te da sve zemlje u velikoj mjeri ovise o biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu koji su nastali drugdje;

Potvrđujući da su očuvanje, istraživanje, prikupljanje, karakteriziranje, ocjenjivanje i dokumentiranje biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu bitni u ostvarivanju ciljeva Rimske deklaracije o svjetskoj prehranbenoj sigurnosti i Akcijskog plana djelovanja Svjetskog sastanka na vrhu o hrani i za razvitak održive poljoprivrede za ovu i buduće generacije, te da je hitno potrebno ojačati sposobnost zemalja u razvoju i zemalja s gospodarstvom u tranziciji da se upuštaju u takve zadaće;

Uzimajući u obzir da je Globalni plan akcije za očuvanje i održivu uporabu biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu međunarodno priznati okvir za takve aktivnosti;

Priznajući da su biljni genetski resursi za hranu i poljoprivredu sirovine neophodne za genetsko poboljšanje kultura, bilo odabirom od strane poljoprivrednika, klasičnim oplemenjivanjem bilja, ili modernim biotehnologijama, te da su bitni u prilagođavanju nepredvidivim promjenama okoliša i budućim ljudskim potrebama;

Potvrđujući da prijašnji, sadašnji i budući doprinosi poljoprivrednika u svim područjima svijeta, a osobito onih u centrima podrijetla i raznolikosti, očuvanju, poboljšavanju i dostupnosti tih resursa, predstavljaju osnovu za prava poljoprivrednika.

Potvrđujući također da prava priznata u ovom Ugovoru da se čuva, koristi, razmjenjuje i prodaje sjeme sačuvano na poljoprivrednim imanjima i drugi reprodukcijski materijal, te da se sudjeluje u donošenju odluka o uporabi biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu i u poštenoj i pravičnoj diobi koristi koje proizlaze iz te uporabe, jesu temeljna za ostvarivanje prava poljoprivrednika, kao i za promicanje prava poljoprivrednika na nacionalnoj i međunarodnoj razini;

Imajući na umu da bi ovaj Ugovor i drugi međunarodni ugovori koji imaju veze s ovim Ugovorom trebali biti takvi da se uzajamno podupiru u cilju održive poljoprivrede i prehranbene sigurnosti;

Potvrđujući da se ništa u ovom Ugovoru ne smije tumačiti tako da se na bilo koji način podrazumijeva promjena prava i obveza ugovornih stranaka na temelju drugih međunarodnih ugovora;

Podrazumijevajući da se gore navedenim ne namjerava stvoriti hijerarhiju između ovog Ugovora i drugih međunarodnih ugovora;

Svjesne da su pitanja koja se tiču upravljanja biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu na dodirnoj točki između poljoprivrede, okoliša i trgovine, i uvjereni da bi trebala postojati sinergija među ovim sektorima;

Svjesne svoje odgovornosti prema prošlim i budućim generacijama da se očuva svjetska raznolikost biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu;

Uviđajući da bi državama u ostvarivanju njihovih suverenih prava nad njihovim biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu moglo biti na uzajamnu korist stvaranje učinkovitog multilateralnog sustava za olakšan pristup dijelu ovih resursa koji bi bio utvrđen pregovorima, te za poštenu i pravičnu diobu koristi koje proizlaze iz njihove uporabe; i

Želeći sklopiti međunarodni ugovor u okviru Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda, u daljnjem tekstu FAO, temeljem članka XIV. Ustava FAO-a;

Sporazumjele su se kako slijedi:

DIO I. – UVOD

Članak 1. – Ciljevi

1.1. Ciljevi ovog Ugovora su očuvanje i održiva uporaba biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu, te jednaka i pravična dioba koristi koje proizlaze iz njihove uporabe, u skladu s Konvencijom o biološkoj raznolikosti, radi održive poljoprivrede i prehranbene sigurnosti.

1.2. Ovi ciljevi će se postići tijesnim povezivanjem ovog Ugovora s Organizacijom za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda i Konvencijom o biološkoj raznolikosti.

Članak 2. – Uporaba izraza

Za svrhe ovog Ugovora, sljedeći izrazi imaju značenje koje im je dano u nastavku. Nije namjera ovih definicija obuhvatiti trgovinu robama.

„Očuvanje *in situ*“ znači očuvanje ekosustava i prirodnih staništa, te održavanje i obnovu za život sposobnih populacija vrsta u njihovim prirodnim okruženjima te, u slučaju udomaćenih ili uzgajanih biljnih vrsta, u okruženjima gdje su razvile svoja specifična svojstva.

„Očuvanje *ex situ*“ znači očuvanje biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu izvan njihovog prirodnog staništa.

„Biljni genetski resursi za hranu i poljoprivredu“ znači svaki genetski materijal biljnog podrijetla koji ima stvarnu ili potencijalnu vrijednost za hranu i poljoprivredu.

„Genetski materijal“ znači svaki materijal biljnog podrijetla, uključujući reproduktivni i vegetativni materijal za razmnožavanje, a koji sadrži funkcionalne jedinice nasljeđa.

„Sorta“ znači biljnu skupinu unutar jednog botaničkog taksona najnižeg poznatog ranga, određenu nasljednom ekspresijom njezinih razlikovnih i drugih genetskih karakteristika.

„Kolekcija *ex situ*“ znači kolekciju biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu održavanih izvan njihovoga prirodnog staništa.

„Centar podrijetla“ znači zemljopisno područje gdje je biljna vrsta, bilo udomaćena ili divlja, prvotno razvila svoja specifična svojstva.

„Centar raznolikosti poljoprivredne kulture“ znači zemljopisno područje koje sadrži visoku razinu genetske raznolikosti određene poljoprivredne kulture u *in situ* uvjetima.

Članak 3. – Područje primjene

Ovaj se Ugovor odnosi na biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu.

DIO II. – OPĆE ODREDBE

Članak 4. – Opće obveze

Svaka će ugovorna stranka osigurati sukladnost svojih zakona, propisa i postupaka sa svojim obvezama kako su predviđene u ovom Ugovoru.

Članak 5. - Očuvanje, istraživanje, prikupljanje, karakteriziranje, ocjenjivanje i dokumentiranje biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu

5.1. Svaka će ugovorna stranka, ovisno o nacionalnom zakonodavstvu, i u suradnji s drugim ugovornim strankama gdje to odgovara, promicati integrirani pristup istraživanju, očuvanju i održivoj uporabi biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu, a osobito će, gdje je to primjereno:

- a) istražiti i popisati biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu, uzimajući u obzir status i stupanj varijacije kod postojećih populacija, uključujući one koje imaju potencijalnu vrijednost za uporabu te, koliko je moguće, ocijeniti sve što bi ih ugrožavalo;
- b) promicati prikupljanje biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu i relevantnih s tim povezanih informacija o onim biljnim genetskim resursima koji su ugroženi ili su potencijalno za uporabu;

- c) poticati ili podupirati, prema potrebi, nastojanja poljoprivrednika i lokalnih zajednica da upravljaju svojim biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu i očuvaju ih na poljoprivrednim imanjima;
- d) promicati očuvanje *in situ* divljih srodnika poljoprivrednih kultura i divljih biljaka za proizvodnju hrane, uključujući pri tome i zaštićena područja, podupiranjem, među ostalim, nastojanjā domorodačkih i lokalnih zajednica;
- e) surađivati radi promicanja razvitka učinkovitog i održivog sustava očuvanja *ex situ*, posvećujući dužnu pozornost potrebi za odgovarajućim dokumentiranjem, karakteriziranjem, regeneriranjem i ocjenjivanjem, te promicati razvitak i transfer odgovarajućih tehnologija za tu svrhu imajući u vidu poboljšavanje održive uporabe biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu;
- f) nadgledati očuvanje vitalnosti, stupnja varijacije i genetskog integriteta kolekcija biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu.

5.2. Prema potrebi, ugovorne stranke, poduzeti će korake da svedu na najmanju mjeru ili po mogućnosti uklone ono što ugrožava biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu

Članak 6. – Održiva uporaba biljnih genetskih resursa

6.1. Ugovorne stranke stvoriti će i provoditi odgovarajuće političke i pravne mjere koje promiču održivu uporabu biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu.

6.2. Održiva uporaba biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu može uključivati mjere kao što su:

- a) ostvarivanje pravedne poljoprivredne politike koja promiče, prema potrebi, razvitak i održavanje raznolikih sustava poljoprivredne proizvodnje koji povećavaju održivu uporabu poljoprivredne biološke raznolikosti i drugih prirodnih resursa;
- b) jačanje istraživanja koja povećavaju i čuvaju biološku raznolikost povećavanjem varijacija unutar vrste i među vrstama na korist poljoprivrednika, osobito onih koji stvaraju i koriste vlastite sorte i primjenjuju ekološka načela u održavanju plodnosti tla i borbi protiv bolesti, korova i štetnika;
- c) poticanje, prema potrebi, nastojanja u oplemenjivanju bilja koja, uz sudjelovanje poljoprivrednika, osobito u zemljama u razvoju, jačaju sposobnost stvaranja sorti posebno prilagođenih društvenim, ekonomskim i ekološkim uvjetima, uključujući i u rubnim područjima;
- d) proširivanje genetske osnovice kultura i povećavanje raspona genetske raznolikosti dostupne poljoprivrednicima;
- e) poticanje, prema potrebi, proširene uporabe lokalnih i lokalno prilagođenih poljoprivrednih kultura, sorti i nedovoljno korištenih vrsta;
- f) podupiranje, prema potrebi, šire uporabe različitih sorti i vrsta u poljoprivrednoj proizvodnji, očuvanja i održive uporabe poljoprivrednih kultura i stvaranja jakih veza

s oplemenjivanjem biljaka i poljoprivrednim razvitkom kako bi se smanjila ranjivost kultura i genetska erozija, i promicala povećana svjetska proizvodnja hrane u skladu s održivim razvitkom; i

- g) preispitivanje te, prema potrebi, prilagođavanje strategija oplemenjivanja i propisa koji se odnose na priznavanje sorti i distribuciju sjemena.

Članak 7.– Nacionalne obveze i međunarodna suradnja

7.1. Svaka ugovorna stranka će, prema potrebi, uključiti u svoje politike i programe poljoprivrednog i ruralnog razvitka aktivnosti navedene u člancima 5. i 6., i surađivati s drugim ugovornim strankama, izravno ili putem FAO-a i drugih relevantnih međunarodnih organizacija, u očuvanju i održivoj uporabi biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu.

7.2. Međunarodna suradnja osobito je usmjerena na:

- a) stvaranje ili jačanje sposobnosti zemalja u razvoju i zemalja s gospodarstvom u tranziciji glede očuvanja i održive uporabe biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu;
- b) jačanje međunarodnih aktivnosti u promicanju očuvanja, ocjenjivanja, dokumentiranja, genetičkog jačanja, oplemenjivanja bilja, umnažanja sjemena; te dijeljenja, omogućavanjem pristupa, i razmjene, sukladno dijelu IV., biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu kao i odgovarajućih informacija i tehnologije;
- c) održavanje i jačanje institucionalnih rješenja predviđenih u dijelu V.; i
- d) primjenjivanje strategije financiranja iz članka 18..

Članak 8. – Tehnička pomoć

Ugovorne stranke suglasne su da će promicati pružanje tehničke pomoći ugovornim strankama, osobito onima koje su zemlje u razvoju ili zemlje s gospodarstvom u tranziciji, bilo bilateralno ili kroz odgovarajuće međunarodne organizacije, u cilju olakšavanja provedbe ovog Ugovora.

DIO III. – PRAVA POLJOPRIVREDNIKA

Članak 9. - Prava poljoprivrednika

9.1. Ugovorne stranke uviđaju veliki doprinos od strane lokalnih i domicilnih zajednica i poljoprivrednika iz svih područja svijeta, osobito oni u mjestima podrijetla i raznolikosti kultura, te što će ga nastaviti davati za očuvanje i razvitak biljnih genetskih resursa koji čine osnovicu prehrane i poljoprivredne proizvodnje širom svijeta.

9.2. Ugovorne stranke suglasne su da su nacionalne vlade odgovorne za ostvarivanje prava poljoprivrednika koja se odnose na biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu. Sukladno svojim potrebama i prioritetima, svaka bi ugovorna stranka trebala, po potrebi, i sukladno

svom nacionalnom zakonodavstvu, poduzeti mjere za zaštitu i promicanje prava poljoprivrednika, uključujući:

- a) zaštitu tradicionalnog znanja vezanog za biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu;
- b) pravo sudjelovanja u pravičnoj diobi koristi koji proizlaze iz korištenja biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu; i
- c) pravo sudjelovanja u donošenju odluka, na nacionalnoj razini, o pitanjima koja su povezana s očuvanjem i održivom uporabom biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu.

9.3. Ništa se u ovom članku ne smije tumačiti da ograničava bilo koje pravo kojeg poljoprivrednici imaju da sačuvaju, koriste, razmjenjuju i prodaju sjeme/sadni materijal sačuvan na poljoprivrednim imanjima, sukladno nacionalnom zakonodavstvu i prema potrebi.

DIO IV. – MULTILATERALNI SUSTAV PRISTUPA I DIOBA KORISTI

Članak 10. - Multilateralni sustav pristupa i dioba koristi

10.1. U svojim odnosima s drugim državama ugovorne stranke priznaju suverena prava država na njihove biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu uključujući da ovlaštenje za određivanjem pristupa tim resursima ostaje nacionalnim vladama, sukladno nacionalnom zakonodavstvu.

10.2. U ostvarivanju svojih suverenih prava, ugovorne stranke suglasne su uspostaviti djelotvoran, koristan i transparentan multilateralni sustav, kako bi olakšale pristup biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu i dijelile, na pošten i pravičan način, koristi koji proizlaze iz korištenja tih resursa, na način da se međusobno nadopunjuju i potpomažu.

Članak 11. – Obuhvat Multilateralnoga sustava

11.1. U unapređivanju ciljeva očuvanja i održive uporabe biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu, te poštenog i pravičnog dijeljenja koristi koje proizlaze iz njihove uporabe, kako je navedeno u članku 1., Multilateralni sustav obuhvaćati će biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu navedene u Dodatku I. koji je sastavljen u skladu s kriterijima prehrambene sigurnosti i međuovisnosti.

11.2. Multilateralni sustav naveden u članku 11.1. uključivat će sve biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu navedene u Dodatku I. koji su pod upravom i kontrolom ugovornih stranaka i u javnom sektoru. U cilju postizanja najpotpunijeg mogućeg obuhvata Multilateralnoga sustava, ugovorne stranke pozivaju sve ostale posjednike biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu navedenih u Dodatku I. da uključe te biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu u Multilateralni sustav.

11.3. Ugovorne stranke su također suglasne poduzeti odgovarajuće mjere kako bi potakle fizičke i pravne osobe unutar svoje nadležnosti koje posjeduju biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu navedene u Dodatku I. da uključe te biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu u Multilateralni sustav.

11.4. Unutar dvije godine od stupanja Ugovora na snagu, Rukovodeće tijelo će ocijeniti napredak u uključivanju biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu navedenih u stavku 11.3. u Multilateralni sustav. Na temelju te ocjene, Rukovodeće tijelo će odlučiti hoće li pristup i dalje biti olakšan onim fizičkim i pravnim osobama navedenim u stavku 11.3. koje nisu uključile te biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu u Multilateralni sustav, ili će poduzeti druge mjere koje smatra primjerenima.

11.5. Multilateralni sustav će također uključivati biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu navedene u Dodatku I. koji se čuvaju u *ex situ* kolekcijama međunarodnih poljoprivrednih istraživačkih centara Konzultativne skupine za međunarodna istraživanja u poljoprivredi (KSMIP), kako je predviđeno u članku 15.1.a), i kod drugih međunarodnih institucija, sukladno članku 15.5..

Članak 12. – Olakšani pristup biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu unutar Multilateralnoga sustava

12.1. Ugovorne stranke su suglasne da olakšani pristup biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu u okviru Multilateralnoga sustava, kako je određen člankom 11., bude u skladu s odredbama ovog Ugovora.

12.2. Ugovorne stranke su suglasne poduzeti neophodne pravne ili druge odgovarajuće mjere kako bi osigurale takav pristup drugim ugovornim strankama putem Multilateralnoga sustava. U tu svrhu takav pristup biti će također osiguran pravnim i fizičkim osobama pod nadležnošću bilo koje od ugovornih stranaka, podložno odredbama članka 11.4..

12.3. Takav će pristup biti osiguran u skladu sa sljedećim uvjetima:

- a) pristup će biti osiguran jedino u svrhu korištenja i očuvanja za istraživanje, oplemenjivanje i izobrazbu za hranu i poljoprivredu, pod uvjetom da ta svrha ne uključuje kemijske, farmaceutske i/ili druge industrijske uporabe koje nisu namijenjene proizvodnji hrane ili krme. U slučaju kultura s višestrukom uporabom (prehrambenom i neprehrambenom), njihova važnost za prehrambenu sigurnost treba biti odlučujuća za njihovo uključivanje u Multilateralni sustav i raspoloživosti za olakšani pristup.
- b) pristup će biti promptno odobran, bez potrebe da se evidentira pojedinačne primke i bit će besplatan ili, kada se naplaćuje pristojba, ona neće nadmašivati minimalne troškove do kojih pri tome dolazi;
- c) svi raspoloživi podaci iz putovnice i, ovisno o važećem zakonu, sve druge pripadajuće raspoložive nepovjerljive deskriptivne informacije, bit će stavljene na raspolaganje zajedno s biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu koji se dostavljaju;

- d) primatelji ne smiju polagati bilo kakva prava intelektualnog vlasništva ili druga prava koja ograničuju olakšani pristup biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu, ili njihovim genetskim dijelovima ili komponentama, u obliku u kojem su primljeni iz Multilateralne sustava;
- e) o pristupu biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu koji su u razvitku, uključujući materijal što ga razvijaju poljoprivrednici, odlučuje po svom nađenju onaj tko ih razvija, tijekom razdoblja njihova razvitka;
- f) pristup biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu koji su zaštićeni pravom intelektualnog i drugog vlasništva, bit će u skladu s primjenjivim međunarodnim ugovorima i primjenjivim nacionalnim zakonodavstvom;
- g) primatelji koji su primili i čuvaju biljne genetske resurse iz Multilateralne sustava osigurat će da ti biljni genetski resursi za hranu i poljoprivredu budu i dalje dostupni Multilateralne sustavu sukladno uvjetima ovog Ugovora; i
- h) ne dovodeći u pitanje druge odredbe ovoga članka, ugovorne su stranke suglasne da pristup biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu koji se nalaze u *in situ* uvjetima bude osiguran sukladno nacionalnom zakonodavstvu ili, u nedostatku takvoga zakonodavstva, sukladno standardima koje može odrediti Rukovodeće tijelo.

12.4. U ovu svrhu, olakšani će pristup, sukladno člancima 12.2. i 12.3. gore, biti osiguran na temelju standardnoga Sporazuma o transferu materijala (STM) kojeg će usvojiti Rukovodeće tijelo i koji će sadržavati odredbe članaka 12.3.a), d) i g), kao i odredbe o diobi koristi izložene u članku 13.2.d) (ii) i druge odgovarajuće odredbe ovog Ugovora, te odredbu da će primatelj biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu zahtijevati da se uvjeti sporazuma o transferu materijala primjenjuju na transfer biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu drugoj osobi ili ustanovi, kao i na sve daljnje transfere tih biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu.

12.5. Ugovorne stranke će osigurati postojanje mogućnosti traženja pravne pomoći, u skladu s primjenjivim zahtjevima u pogledu nadležnosti, na temelju njihovih pravnih sustava, u slučaju ugovornih sporova koji bi nastali u vezi s takvim sporazumima o transferu materijala, uviđajući da obveze koje proizlaze iz takvih sporazuma pripadaju isključivo strankama tih sporazuma.

12.6. Ugovorne stranke su suglasne da u situacijama izvanrednih katastrofa osiguraju olakšan pristup odgovarajućim biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu u okviru Multilateralne sustava u cilju pridonosa ponovnom uspostavljanju poljoprivrednih sustava u suradnji s koordinatorima pomoći zbog katastrofe.

Članak 13. – Dioba koristi u Multilateralne sustavu

13.1. Ugovorne stranke uviđaju da olakšani pristup biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu koji su uključeni u Multilateralni sustav predstavlja sam po sebi veliku korist od Multilateralne sustava i suglasne su da koristi koje iz njega proizlaze budu dijeljene pošteno i pravično sukladno odredbama ovoga članka.

13.2. Ugovorne stranke su suglasne da koristi koje proizlaze iz uporabe biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu u okviru Multilateralnoga sustava, uključujući njihovu komercijalnu uporabu, budu dijeljene pošteno i pravično putem sljedećih mehanizama: razmjene informacija, pristupa tehnologiji i transfera tehnologije, izgradnja sposobnosti i dijeljenja koristi koje proizlaze iz komercijalizacije, uzimajući u obzir područja prioritarnih aktivnosti u obnovljivom Globalnom planu akcije, uz usmjeravanje od strane Rukovodećega tijela:

(a) „Razmjena informacija:“

Ugovorne stranke su suglasne omogućiti dostupnost informacija koje će, među ostalim, obuhvaćati kataloge i inventare, informacije o tehnologijama, rezultate tehničkih, znanstvenih i društveno-ekonomskih istraživanja, uključujući karakteriziranje, ocjenjivanje i iskorištavanje, glede onih biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu koji su u okviru Multilateralnoga sustava. Takve će informacije biti stavljene na raspolaganje, ukoliko nisu tajne, sukladno primjenjivom pravu. Takve će informacije biti dostupne svim strankama ovoga Ugovora putem informacijskoga sustava koji je predviđen u članku 17..

(b) „Pristup tehnologiji i transfer tehnologije“

- (i) Ugovorne stranke se obvezuju osigurati i/ili olakšati pristup tehnologijama za očuvanje, karakteriziranje, ocjenjivanje i uporabu biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu koji su u okviru Multilateralnoga sustava. Uviđajući da neke tehnologije mogu biti prenesene samo putem genetskog materijala, ugovorne će stranke osigurati i/ili olakšati pristup takvim tehnologijama i genetskom materijalu koji je u okviru Multilateralnoga sustava i poboljšanim sortama i genetskom materijalu stvorenom kroz uporabu biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu u okviru Multilateralnoga sustava, sukladno odredbama članka 12. Pristup ovim tehnologijama, poboljšanim sortama i genetskom materijalu bit će osiguran i/ili olakšan uz poštovanje važećih imovinskih prava i zakona o pristupu, te u skladu s nacionalnim mogućnostima.
- (ii) Pristup tehnologiji i transfer tehnologije zemljama, osobito zemljama u razvoju i zemljama s gospodarstvom u tranziciji, ostvarivat će se putem skupa mjera kao što su osnivanje i održavanje te sudjelovanje u radu tematskih grupa pokulturama o korištenju biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu, sve vrste partnerstava u istraživanju i razvitku i komercijalnim zajedničkim ulaganjima u vezi s primljenim materijalom, razvitak ljudskih resursa i učinkovit pristup istraživačkim objektima.
- (iii) Pristup tehnologiji i transfer tehnologije u smislu (i) i (ii) naprijed, uključujući onu koja je zaštićena pravima intelektualnog vlasništva, zemljama u razvoju koje su ugovorne stranke, osobito najmanje razvijenim zemljama, i zemljama s gospodarstvom u tranziciji, osiguravat će se i/ili olakšavati pod poštenim i najpovoljnijim uvjetima, osobito u slučaju tehnologija za uporabu u svrhu očuvanja kao i tehnologija na korist poljoprivrednicima u zemljama u razvoju, osobito u najmanje razvijenim zemljama, i zemljama s gospodarstvom u tranziciji, uključujući koncesijske i preferencijalne uvjete

gdje postoji uzajamna suglasnost o tome, među ostalim putem partnerstava u istraživanju i razvitku temeljem Multilateralnoga sustava. Takav pristup i transfer bit će osigurani pod uvjetima koji priznaju adekvatnu i učinkovitu zaštitu pravā intelektualnog vlasništva i koji su u skladu s takvom njihovom zaštitom.

(c) „Izgradnja sposobnosti“

Uzimajući u obzir potrebe zemalja u razvoju i zemalja s gospodarstvom u tranziciji, izražene kroz prioritet što ga one u svojim planovima i programima, gdje takvi postoje, daju izgradnja sposobnosti u pogledu onih biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu koji su obuhvaćeni Multilateralnim sustavom, ugovorne stranke suglasne su dati prednost (i) stvaranju i/ili jačanju programā za znanstveno i tehničko obrazovanje i obuku u očuvanju i održivoj uporabi biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu, (ii) razvijanju i jačanju ustanova za očuvanje i održivu uporabu biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu, osobito u zemljama u razvoju i zemljama s gospodarstvom u tranziciji, i (iii) obavljanju znanstvenih istraživanja u prvom redu i gdje je to moguće, u zemljama u razvoju i zemljama s gospodarstvom u tranziciji, u suradnji s institucijama takvih zemalja, i razvijanje sposobnosti za takva istraživanja u područjima u kojima su potrebna.

(d) „Podjela monetarnih i drugih koristi komercijalizacije“

- (i) Ugovorne stranke suglasne su, temeljem Multilateralnoga sustava, poduzeti mjere radi postizanja komercijalne podjele koristi putem uključivanja privatnog i javnog sektora u aktivnosti navedene u ovome članku, putem partnerstava i suradnje u istraživanju i razvitku tehnologije, uključujući takve odnose s privatnim sektorom u zemljama u razvoju i zemljama s gospodarstvom u tranziciji.
- (ii) Ugovorne stranke suglasne su da standardni Sporazum o transferu materijala naveden u članku 12.4. treba uključivati zahtjev da primatelj, koji komercijalizira proizvod koji je biljni genetski resurs za hranu i poljoprivredu i koji uključuje materijal do kojeg se došlo putem Multilateralnoga sustava, treba platiti mehanizmu navedenom u članku 19.3.f) pravičan dio koristi koja proizlazi iz komercijaliziranja tog proizvoda, osim kad je takav proizvod dostupan bez ograničenja drugima za daljnje istraživanje i oplemenjivanje, u kojem slučaju će se primatelja koji komercijalizira poticati da izvrši takvo plaćanje.

Rukovodeće tijelo će, na svom prvom sastanku, odrediti razinu, oblik i način tog plaćanja, u skladu s trgovačkom praksom. Rukovodeće tijelo može odlučiti da uspostavi različite razine plaćanja za razne kategorije primatelja koji komercijaliziraju takve proizvode; može također odlučiti o potrebi da se izuzme od takvih plaćanja male poljoprivrednike u zemljama u razvoju i zemljama s gospodarstvom u tranziciji. Rukovodeće tijelo može, s vremena na vrijeme, nanovo razmotriti razine plaćanja u cilju postizanja poštene i pravične diobe koristi, i može također ocijeniti, unutar razdoblja od pet godina nakon stupanja na snagu ovog Ugovora, bi li zahtjev o obveznom plaćanju u standardnom Sporazumu o transferu materijala trebao važiti i u

slučajevima kad su takvi komercijalizirani proizvodi dostupni bez ograničenja drugima za daljnje istraživanje i oplemenjivanje.

13.3. Ugovorne stranke suglasne su da bi koristi koje proizlaze iz uporabe biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu što ih se dijeli temeljem Multilateralnoga sustava trebale pritijecati prvenstveno, izravno ili neizravno, poljoprivrednicima u svim zemljama, osobito u zemljama u razvoju i zemljama s gospodarstvom u tranziciji, koji čuvaju i održivo koriste biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu.

13.4. Rukovodeće tijelo će, na svom prvom sastanku, razmotriti relevantnu politiku i kriterije za posebnu pomoć, temeljem dogovorene strategije financiranja uspostavljene po članku 18. za očuvanje biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu u zemljama u razvoju i zemljama s gospodarstvom u tranziciji čiji je doprinos raznolikosti biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu u Multilateralnome sustavu značajan i/ili koje imaju posebne potrebe.

13.5. Ugovorne stranke uviđaju da će sposobnost da se potpuno provede Globalni plan akcije, osobito zemalja u razvoju i zemalja s gospodarstvom u tranziciji, uvelike ovisiti o učinkovitoj provedbi ovoga članka i strategije financiranja predviđene u članku 18.

13.6. Ugovorne stranke će razmotriti modalitete strategije dijeljenja koristi dobrovoljnim doprinosima kojima bi prehrambene industrije koje imaju korist od biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu trebale pridonositi Multilateralnome sustavu.

DIO V. – KOMPONENTE POTPORE

Članak 14. – Globalni plan akcije

Uviđajući da je obnovljivi Globalni plan akcije za očuvanje i održivu uporabu biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu važan za ovaj Ugovor, ugovorne bi stranke trebale promicati njegovu učinkovitu provedbu, što uključuje da se kroz nacionalne akcije i, gdje to odgovara, kroz međunarodnu suradnju osigura koherentan okvir za, među ostalim, izgradnja sposobnosti, transfer tehnologije i razmjenu informacija, uzimajući u obzir odredbe članka 13..

Članak 15. – Ex situ kolekcije biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu koje drže međunarodni poljoprivredni istraživački centri Konzultativne skupine za međunarodna poljoprivredna istraživanja i druge međunarodne institucije

15.1. Ugovorne stranke uviđaju važnost koju za ovaj Ugovor imaju *ex situ* kolekcije biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu koje su povjerene međunarodnim poljoprivrednim istraživačkim centrima Konzultativne skupine za međunarodna poljoprivredna istraživanja (KSMPI). Ugovorne stranke pozivaju međunarodne poljoprivredne istraživačke centre da potpišu sporazume s Rukovodećim tijelom glede takvih *ex situ* kolekcija, sukladno sljedećim odredbama i uvjetima:

- a) biljni genetski resursi za hranu i poljoprivredu koji su navedeni u Dodatku I. ovog Ugovora, koje drže međunarodni poljoprivredni istraživački centri, bit će dostupni sukladno odredbama koje su izložene u dijelu IV. ovog Ugovora.
- b) biljni genetski resursi za hranu i poljoprivredu koji nisu navedeni u Dodatku I. ovog Ugovora, a prikupljeni su prije njegova stupanja na snagu a koje drže međunarodni poljoprivredni istraživački centri, bit će dostupni sukladno odredbama sporazuma o transferu materijala koji je trenutno u uporabi na temelju sporazuma između međunarodnih poljoprivrednih istraživačkih centara i FAO-a. Rukovodeće tijelo će izvršiti izmjene i dopune ovoga sporazuma o transferu materijala najkasnije na svojoj drugoj redovnoj sjednici, u konzultaciji s međunarodnim poljoprivrednim istraživačkim centrima i sukladno relevantnim odredbama ovog Ugovora, osobito člancima 12. i 13., i pod sljedećim uvjetima:
- (i) međunarodni poljoprivredni istraživački centri će periodički informirati Rukovodeće tijelo o sklopljenim sporazumima o transferu materijala, sukladno rasporedu što će ga utvrditi Rukovodeće tijelo;
 - (ii) ugovornim strankama na čijem su državnom području biljni genetski resursi za hranu i poljoprivredu prikupljeni iz *in situ* uvjeta bit će na zahtjev dani uzorci takvih biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu bez ikakvoga sporazuma o transferu materijala;
 - (iii) dobici koji nastaju na temelju naprijed navedenoga sporazuma o transferu materijala i koji pritiče mehanizmu spomenutom u članku 19.3.f, koristit će se napose za očuvanje i održivu uporabu dotičnih biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu, osobito u nacionalnim i regionalnim programima u zemljama u razvoju i zemljama s gospodarstvom u tranziciji, posebno u centrima raznolikosti i u najmanje razvijenim zemljama; i
 - (iv) međunarodni poljoprivredni istraživački centri će poduzeti odgovarajuće mjere, sukladno svojoj sposobnosti, da održavaju efektivno postupanje u skladu s uvjetima iz sporazuma o transferu materijala, i promptno će obavijestiti Rukovodeće tijelo o slučajevima nepoštovanja tih uvjeta.
- c) međunarodni poljoprivredni istraživački centri priznaju ovlast Rukovodećega tijela da usmjerava politiku glede *ex situ* kolekcija što ih oni drže sukladno odredbama ovog Ugovora.
- d) znanstveni i tehnički objekti u kojima se takve *ex situ* kolekcije čuvaju ostat će pod ovlašću međunarodnih poljoprivrednih istraživačkih centara koji se obvezuju upravljati i administrativno voditi te *ex situ* kolekcije u skladu s međunarodno prihvaćenim standardima, osobito Standardima za gen-banke kako ih je prihvatila Komisija FAO-a za genetske resurse za hranu i poljoprivredu.
- e) na zahtjev pojedinog međunarodnog poljoprivrednog istraživačkog centra, tajnik će nastojati pružiti odgovarajuću tehničku potporu.

- f) tajnik ima u bilo koje vrijeme pravo pristupa objektima, kao i pravo obavljanja inspekcije svih aktivnosti koje se obavljaju u njima, a izravno su povezane s očuvanjem i razmjenom materijala obuhvaćenog ovim člankom.
- g) ako bi uredno održavanje ovih *ex situ* kolekcija što ih drže međunarodni poljoprivredni istraživački centri bilo ometeno ili ugroženo bilo kojim događajem, uključujući višu silu, tajnik će uz pristanak zemlje domaćina pomagati u njihovoj evakuaciji ili transferu u mjeri u kojoj je to moguće.

15.2. Ugovorne stranke suglasne su osigurati olakšani pristup biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu iz Dodatka I., temeljem Multilateralnoga sustava međunarodnim poljoprivrednim istraživačkim centrima iz KSMPi koji su potpisali sporazume sa Rukovodećim tijelom sukladno ovom Ugovoru. Takvi će centri biti uključeni na popis što ga drži tajnik, a dostupan je ugovornim strankama na zahtjev.

15.3. Materijal koji nije na popisu u Dodatku I., a međunarodni poljoprivredni istraživački centri su ga primili i očuvali nakon stupanja na snagu ovog Ugovora, bit će dostupan na način sukladan uvjetima o kojima su se uzajamno suglasili međunarodni poljoprivredni istraživački centri koji su primili taj materijal i zemlja podrijetla takvih resursa ili zemlja koja je stekla te resurse u skladu s Konvencijom o biološkoj raznolikosti ili drugim primjenjivim propisom.

15.4. Ugovorne stranke potiče se da međunarodnim poljoprivrednim istraživačkim centrima koji su potpisali sporazume sa Rukovodećim tijelom osiguraju pristup, pod uzajamno prihvaćenim uvjetima, biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu koji nisu na popisu u Dodatku I, a važni su za programe i aktivnosti tih međunarodnih poljoprivrednih istraživačkih centara

15.5. Rukovodeće tijelo će također nastojati sklopiti sporazume za svrhe navedene u ovome članku s drugim relevantnim međunarodnim institucijama.

Članak 16. – Međunarodne mreže za biljne genetske resurse

16.1. Postojeća suradnja u međunarodnim mrežama za biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu poticati će se ili razvijati na temelju postojećih dogovora i u skladu s uvjetima ovog Ugovora, radi postizanja što je moguće potpunijeg obuhvata biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu.

16.2. Ugovorne stranke poticati će, prema potrebi, mjerodavne institucije, uključujući vladine, privatne, nevladine, istraživačke, oplemenjivačke i druge institucije, da sudjeluju u međunarodnim mrežama.

Članak 17. – Globalni informacijski sustav o biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu

17.1. Ugovorne stranke surađivati će kako bi razvile i ojačale globalni informacijski sustav, temeljen na postojećim informacijskim sustavima, za olakšavanje razmjene informacija o znanstvenim, tehničkim i ekološkim pitanjima vezanim za biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu, u očekivanju da će takva razmjena informacija pridonijeti dijeljenju koristi

čineći informacije o biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu dostupnima svim ugovornim strankama. Prilikom razvijanja Globalnog informacijskog sustava težit će se suradnji s Klirinškim mehanizmom Konvencije o biološkoj raznolikosti.

17.2. Na temelju obavijesti ugovornih stranaka, treba osigurati rano upozoravanje na opasnosti koje ugrožavaju efikasno održavanje biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu u cilju očuvanja tog materijala.

17.3. Ugovorne stranke surađivati će s Komisijom FAO-a za genetske resurse za hranu i poljoprivredu u njezinom periodičkom ponovnom ocjenjivanju stanja svjetskih biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu radi olakšavanja ažuriranja obnovljivoga Globalnog plana akcije spomenutog u članku 14.

DIO VI. - FINANCIJSKE ODREDBE

Članak 18. – Izvori financiranja

18.1. Ugovorne stranke obvezuju se primijeniti strategiju financiranja za provedbu ovog Ugovora sukladno odredbama ovoga članka.

18.2. Ciljevi strategije financiranja bit će povećavanje dostupnosti, transparentnosti, djelotvornosti i učinkovitosti osiguravanja financijskih sredstava za provedbu aktivnosti temeljem ovog Ugovora.

18.3. Radi mobiliziranja financiranja za prioritetne aktivnosti, planove i programe, osobito u zemljama u razvoju i zemljama s gospodarstvom u tranziciji, i uzimajući u obzir Globalni plan akcije, Rukovodeće tijelo će periodički određivati cilj takvog financiranja.

18.4. U skladu s ovom strategijom financiranja:

- a) ugovorne stranke poduzeti će potrebne i odgovarajuće mjere unutar rukovodećih tijela relevantnih međunarodnih mehanizama, fondova i tijela, da bi osigurale primjereni prioritet i pozornost učinkovitim dodjeljivanju predviđenih i dogovorenih sredstava za provedbu planova i programa na temelju ovog Ugovora.
- b) mjera u kojoj će ugovorne stranke koje su zemlje u razvoju i ugovorne stranke s gospodarstvom u tranziciji učinkovito ostvarivati svoje obveze temeljem ovog Ugovora, ovisit će o učinkovitim dodjeljivanju sredstava spomenutih u ovom članku, osobito od ugovornih stranaka koje su razvijene zemlje. Ugovorne stranke koje su zemlje u razvoju i ugovorne stranke s gospodarstvom u tranziciji dat će u svojim vlastitim planovima i programima potrebni prioritet građenju sposobnosti glede biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu.
- c) ugovorne stranke koje su razvijene zemlje također osiguravaju, a ugovorne stranke koje su zemlje u razvoju i ugovorne stranke s gospodarstvom u tranziciji koriste, financijske resurse za provedbu ovog Ugovora putem bilateralnih, regionalnih i multilateralnih putova. Takvi putovi uključuju mehanizam spomenutih u članku 19.3.f).

- d) svaka je ugovorna stranka suglasna poduzeti nacionalne aktivnosti za očuvanje i održivu uporabu biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu i osigurati za njih financijska sredstva u skladu sa svojim nacionalnim mogućnostima i financijskim sredstvima. Osigurana financijska sredstva ne smiju se koristiti za ciljeve koji nisu u skladu s ovim Ugovorom, osobito u područjima koja su povezana s međunarodnom trgovinom robama.
- e) ugovorne stranke suglasne su da financijske koristi koje proizlaze iz članka 13.2.d) jesu dio strategije financiranja.
- f) dobrovoljne doprinose mogu također davati ugovorne stranke, privatni sektor, uzimajući u obzir odredbe članka 13., nevladine organizacije i drugi izvori. Ugovorne stranke suglasne su da Rukovodeće tijelo treba razmotriti modalitete strategije da se potaknu takvi doprinosi.

18.5. Ugovorne stranke suglasne su da se prioritet daje provedbi dogovorenih planova i programa za poljoprivrednike u zemljama u razvoju, osobito u najmanje razvijenim zemljama, i u zemljama s gospodarstvom u tranziciji, koji čuvaju i održivo koriste biljne genetske resurse za hranu i poljoprivredu.

DIO VII. – INSTITUCIONALNE ODREDBE

Članak 19. – Rukovodeće tijelo

19.1. Ovime se utemeljuje Rukovodeće tijelo za ovaj Ugovor koje se sastoji od svih ugovornih stranaka.

19.2. Sve se odluke Rukovodećega tijela donose konsenzusom, osim ako je konsenzusom odlučeno o drugom načinu donošenja odluke o izvjesnim mjerama, s tim da će se uvijek zahtijevati konsenzus u odnosu na članke 23. i 24..

19.3. Dužnosti su Rukovodećega tijela da promiče punu provedbu ovog Ugovora imajući u vidu njegove ciljeve i to osobito:

- a) davati političke smjernice i upute radi nadziranja i usvajanja takvih preporuka koje su potrebne za provedbu ovog Ugovora, a osobito za djelovanje Multilateralnoga sustava;
- b) usvajati planove i programe za provedbu ovog Ugovora;
- c) usvojiti na prvoj sjednici i periodički nanovo razmatrati strategiju financiranja za provedbu ovog Ugovora, sukladno odredbama članka 18.;
- d) usvajati proračun ovog Ugovora;
- e) razmotriti i uspostaviti, prema potrebi, pomoćna tijela, ovisno o raspoloživosti potrebnih financijskih sredstava te njihove mandate i sastave;

- f) uspostaviti, prema potrebi, odgovarajući mehanizam, kao što je račun zaklade, za primanje i korištenje financijskih sredstava koja će pritićati u njega za svrhe provedbe ovog Ugovora;
- g) uspostaviti i održavati suradnju s drugim relevantnim međunarodnim organizacijama i ugovornim tijelima, a među njima osobito s Konferencijom stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti, na pitanjima koja su obuhvaćena ovim Ugovorom, uključujući njihovo sudjelovanje u strategiji financiranja;
- h) razmotriti i usvojiti, prema potrebi, izmjene i dopune ovog Ugovora, sukladno odredbama članka 23.;
- i) razmotriti i usvojiti, prema potrebi, izmjene i dopune dodataka ovog Ugovora, sukladno odredbama članka 24.;
- j) razmotriti modalitete strategije za poticanje dobrovoljnih doprinosa, osobito imajući u vidu članke 13. i 18.;
- k) obavljati druge funkcije koje bi mogle biti potrebne za ostvarivanje ciljeva ovog Ugovora;
- l) obraćati pozornost relevantnim odlukama Konferencije stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti i drugih međunarodnih organizacija i ugovornih tijela;
- m) obavijestiti, prema potrebi, Konferenciju stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti i druge relevantne međunarodne organizacije i ugovorna tijela o pitanjima koja se tiču provedbe ovog Ugovora; i
- n) odobriti uvjete sporazumā s međunarodnim poljoprivrednim istraživačkim centrima i drugim međunarodnim institucijama na temelju članka 15., te razmotriti i izvršiti izmjene i dopune sporazuma o transferu materijala iz članka 15..

19.4. Uz uvjete iz članka 19.6., svaka ugovorna stranka ima jedan glas te je može na sjednicama Rukovodećeg tijela predstavljati jedan delegat, kojeg mogu pratiti zamjenik, stručnjaci i savjetnici. Zamjenici, stručnjaci i savjetnici mogu sudjelovati u radu Rukovodećega tijela, ali ne mogu glasovati osim u slučaju kada su valjano ovlašteni zamijeniti delegata.

19.5. Organizacija Ujedinjenih naroda, njezine specijalizirane ustanove i Međunarodna agencija za atomsku energiju, kao i svaka država koja nije stranka ovog Ugovora, mogu biti zastupljene kao promatrači na sjednicama Rukovodećega tijela. Svako drugo tijelo ili ustanova, vladina ili nevladina, koja je kvalificirana u područjima povezanim s očuvanjem i održivom uporabom biljnih genetskih resursa za hranu i poljoprivredu, i koje je obavijestilo tajnika o svojoj želji da bude zastupljena kao promatrač na sjednici Rukovodećega tijela, može se pridružiti osim ako tome ne prigovori najmanje jedna trećina nazočnih ugovornih stranaka. Pridruživanje i sudjelovanje promatrača podliježe Poslovniku kojeg je usvojilo Rukovodeće tijelo.

19.6. Organizacija članica FAO-a koja je ugovorna stranka, i države članice takve organizacije članice FAO-a koje su ugovorne stranke, ostvarivat će svoja članska prava i ispunjavati svoje članske obveze sukladno, *mutatis mutandis*, Ustavu i Općim pravilima FAO-a.

19.7. Rukovodeće tijelo će usvojiti i po potrebi mijenjati i dopunjavati vlastiti Poslovnik i financijska pravila, s tim da ti dokumenti ne smiju biti u neskladu s ovim Ugovorom.

19.8. Za kvorum je na svakoj sjednici Rukovodećega tijela potrebna nazočnost delegata koji predstavljaju većinu ugovornih stranaka.

19.9. Rukovodeće tijelo će održavati redovne sjednice najmanje jednom svake dvije godine. Ove bi sjednice, ukoliko je to moguće, trebalo održavati odmah nakon redovnih sjednica Komisije za genetske resurse za hranu i poljoprivredu.

19.10. Izvanredne sjednice Rukovodećega tijela održavat će se u drugim terminima kad Rukovodeće tijelo to smatra potrebnim ili na pisani zahtjev bilo koje ugovorne stranke, pod uvjetom da taj zahtjev podrži najmanje jedna trećina ugovornih stranaka.

19.11. Rukovodeće tijelo će sukladno svom Poslovniku izabrati svoga predsjedatelja i potpredsjedatelje (zajedno nazvanim „ured“).

Članak 20. – Tajnik

20.1. Tajnika Rukovodećega tijela imenuje glavni direktor FAO-a uz odobrenje Rukovodećega tijela. Tajniku će pomagati osoblje kakvo bude potrebno.

20.2. Tajnik obavlja sljedeće funkcije:

- a) priprema i osigurava administrativnu potporu za sjednice Rukovodećega tijela i za pomoćna tijela koja mogu biti uspostavljena;
- b) pomaže Rukovodećem tijelu u ostvarivanju njegovih funkcija, uključujući obavljanje posebnih zadaća koje bi mu Rukovodeće tijelo odlučilo povjeriti;
- c) izvještava o svojim aktivnostima Rukovodeće tijelo.

20.3. Tajnik dostavlja svim ugovornim strankama i glavnom direktoru:

- a) odluke Rukovodećega tijela unutar šezdeset dana od njihova usvajanja;
- b) informacije primljene od ugovornih stranaka u skladu s odredbama ovog Ugovora.

20.4. Tajnik osigurava dokumentaciju na šest jezika Ujedinjenih Naroda za sjednice Rukovodećega tijela.

20.5. Tajnik surađuje s drugim organizacijama i ugovornim tijelima, uključujući osobito Tajništvo Konvencije o biološkoj raznolikosti, u postizanju ciljeva ovog Ugovora.

Članak 21. – Poštivanje Ugovora

Rukovodeće tijelo će na svom prvom sastanku razmotriti i odobriti postupke suradnje i učinkovitosti i operativne mehanizme za promicanje poštovanja odredaba ovog Ugovora i za razmatranje pitanja njegovog nepoštivanja. Ovi će postupci i mehanizmi uključivati praćenje i nuđenje savjeta ili pomoći, uključujući pravne savjete ili pravnu pomoć, kad je to potrebno, osobito zemljama u razvoju i zemljama s gospodarstvom u tranziciji.

Članak 22. – Rješavanje sporova

22.1. U slučaju spora između ugovornih stranaka glede tumačenja ili primjene ovog Ugovora, dotične će stranke tražiti rješenja pregovorima.

22.2. Ukoliko stranke ne mogu pregovorima postići sporazum, one mogu zajednički zatražiti dobre usluge ili zahtijevati posredovanje treće stranke.

22.3. Prilikom ratifikacije, prihvata, odobrenja ili pristupa ovom Ugovoru, ili u bilo koje vrijeme poslije toga, ugovorna stranka može izjaviti u pisanom obliku depozitaru da, za spor koji nije riješen sukladno članku 22.1. ili članku 22.2., ona prihvaća kao obvezatno jedno ili oba od sljedećih sredstava rješavanja sporova:

- a) arbitražu sukladno postupku koji je izložen u dijelu 1. Dodatka II. ovog Ugovora;
- b) podnošenje spora Međunarodnom sudu pravde.

22.4. Ako stranke u sporu nisu, sukladno članku 22.3., prihvatile istu ili bilo koji postupak, spor će biti podnesen na mirenje sukladno dijelu 2. Dodatka II. ovog Ugovora ukoliko se stranke ne sporazumiju drugačije.

Članak 23. – Izmjene i dopune Ugovora

23.1. Svaka ugovorna stranka može predložiti izmjene i dopune ovog Ugovora.

23.2. Izmjene i dopune ovog Ugovora prihvaćaju se na sjednici Rukovodećega tijela. Tekst svake predložene izmjene i dopune tajnik će dostaviti ugovornim strankama najmanje šest mjeseci prije sjednice na kojoj je predložena za usvajanje.

23.3. Sve izmjene i dopune ovog Ugovora vršit će se jedino konsenzusom ugovornih stranaka nazočnih na sjednici Rukovodećega tijela.

23.4. Sve izmjene i dopune koje je prihvatilo Rukovodeće tijelo stupaju na snagu među ugovornim strankama koje su ih ratificirale, prihvatile ili odobrile, devedesetoga dana nakon što dvije trećine ugovornih stranaka polože isprave o ratifikaciji, prijatu ili odobrenju. Nakon toga izmjene ili dopune stupaju na snagu za svaku drugu ugovornu stranku devedesetoga dana nakon što ta ugovorna stranka položi svoju ispravu o ratifikaciji, prijatu ili odobrenju tih izmjena ili dopuna.

23.5. U svrhu ovog članka, isprava koju je položila organizacija članica FAO neće se računati kao dodatnom onima koje su položile države članice takve organizacije.

Članak 24. – Dodaci

24.1. Dodaci ovog Ugovora su njegov sastavni dio, te je upućivanje na Ugovor istodobno i upućivanje na njegove dodatke.

24.2. Odredbe članka 23. o izmjenama i dopunama ovog Ugovora odnose se i na izmjene ili dopune njegovih dodataka.

Članak 25. – Potpisivanje

Ovaj Ugovor je otvoren za potpisivanje kod FAO-a od 3. studenog 2001. do 4. studenog 2002. svim članicama FAO-a i svim državama koje nisu članice FAO-a ali su članice Organizacije Ujedinjenih naroda ili bilo koje od njezinih specijaliziranih ustanova ili Međunarodne agencije za atomsku energiju.

Članak 26. – Ratifikacija, prihvata ili odobrenje

Ovaj Ugovor podliježe ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju od strane članica i nečlanica FAO-a spomenutih u članku 25. Isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju polažu se kod depozitara.

Članak 27. – Pristup

Od datuma kad ovaj Ugovor bude zatvoren za potpisivanje, on će biti otvoren za pristupanje svim članicama FAO-a i svim državama koje nisu članice FAO-a ali su članice Organizacije Ujedinjenih naroda ili bilo koje od njezinih specijaliziranih ustanova ili Međunarodne agencije za atomsku energiju. Isprave o pristupu polažu se kod depozitara.

Članak 28. – Stupanje na snagu

28.1. Uz uvjet odredaba članka 29.2., ovaj Ugovor stupa na snagu devedesetog dana nakon polaganja četrdesete isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu, pod uvjetom da su najmanje dvadeset isprava o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu položile članice FAO-a.

28.2. Za svaku članicu FAO-a ili svaku državu koja nije članica FAO-a, ali je članica Organizacije Ujedinjenih naroda ili bilo koje od njezinih specijaliziranih ustanova ili Međunarodne agencije za atomsku energiju, i koja ratificira, prihvati, odobri ili pristupi ovom Ugovoru nakon što sukladno članku 28.1. bude položena četrdeseta isprava o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu, Ugovor stupa na snagu dvadesetog dana nakon polaganja njezine isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu.

Članak 29. – Organizacije članica FAO-a

29.1. Kad organizacija članica FAO-a položi ispravu o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu za ovaj Ugovor, ta će organizacija članica, sukladno odredbama članka II.7. Ustava FAO-a, obavijestiti o svakoj promjeni koja se odnosi na raspodjelu nadležnosti prema njezinoj izjavi o nadležnosti koju je podnijela temeljem članka II.5. Ustava FAO-a, ukoliko je to potrebno u svjetlu njezinog prihvaćanja ovog Ugovora. Svaka stranka ovog Ugovora može u svako doba zahtijevati od organizacije članice FAO-a, koja je ugovorna stranka ovog

Ugovora, da pruži obavijesti u pogledu odgovornosti između organizacije članica i njezinih država članica za provedbu bilo kojeg pojedinog pitanja obuhvaćenog ovim Ugovorom. Organizacija članica će dati ove obavijesti unutar prihvatljivoga roka.

29.2. Isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju, pristupu ili povlačenju, koje položi organizacija članica FAO-a neće se računati kao dodatne onima što su ih položile njezine države članice.

Članak 30. – Rezerve

Na ovaj Ugovor ne mogu se staviti rezerve.

Članak 31. – Države koje nisu stranke

Ugovorne stranke potiču svaku članicu FAO-a ili drugu državu koja nije stranka ovog Ugovora, da prihvati ovaj Ugovor.

Članak 32. – Povlačenje

32.1. Svaka ugovorna stranka može u svako doba nakon dvije godine od datuma kad je ovaj Ugovor za nju stupio na snagu, obavijestiti depozitara u pisanom obliku o svom povlačenju iz Ugovora. Depozitar će odmah o tome obavijestiti sve ugovorne stranke.

32.2. Povlačenje stupa na snagu godinu dana od datuma primitka obavijesti.

Članak 33. – Prestanak

33.1. Ovaj Ugovor automatski prestaje ako i kad, kao posljedica povlačenja, broj ugovornih stranaka padne ispod četrdeset, osim ako preostale ugovorne stranke jednoglasno ne odluče drugačije.

33.2. Depozitar će obavijestiti sve preostale ugovorne stranke kad broj ugovornih stranaka padne na četrdeset.

33.3. U slučaju prestanka, raspolaganje imovinom će se ravnati prema financijskim pravilima koje usvaja Rukovodeće tijelo.

Članak 34. – Depozitar

Glavni direktor FAO-a je depozitar ovog Ugovora.

Članak 35. – Vjerodostojni tekstovi

Tekstovi ovog Ugovora na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španjolskom jednako su vjerodostojni.

DODATAK I.
POPIS KULTURA OBUHVAĆENIH MULTILATERALNIM SUSTAVOM

Prehrambene kulture

Kultura	Rod	Napomene
Hljebovac	<i>Artocarpus</i>	Jedino hljebovac.
Šparoga	<i>Asparagus</i>	
Zob	<i>Avena</i>	
Repa	<i>Beta</i>	
Kompleks Brassica	<i>Brassica</i> et al.	Uključeni su rodovi: <i>Brassica</i> , <i>Armoracia</i> , <i>Barbarea</i> , <i>Camelina</i> , <i>Crambe</i> , <i>Diplotaxis</i> , <i>Eruca</i> , <i>Isatis</i> , <i>Lepidium</i> , <i>Raphanobrassica</i> , <i>Raphanus</i> , <i>Rorippa</i> i <i>Sinapis</i> . Ovim su obuhvaćene uljne i povrtne kulture kao što su kupus, ogrštica, gorušica, potočarka, večernica, rotkva i repa. Isključena je vrsta <i>Lepidium meyenii</i> (maca).
Golublji grašak	<i>Cajanus</i>	
Slanutak	<i>Cicer</i>	
Agrumi	<i>Citrus</i>	Rodovi <i>Poncirus</i> i <i>Fortunella</i> uključeni su kao podloge.
Kokosov orah	<i>Cocos</i>	
Najvažniji kozlaci	<i>Colocasia</i> , <i>Xanthosoma</i>	Najvažniji kozlaci uključuju taro, cocoyam, dasheen i tannia.
Mrkva	<i>Daucus</i>	
Jam	<i>Dioscorea</i>	
Afrički proso	<i>Eleusine</i>	
Jagoda	<i>Fragaria</i>	
Suncokret	<i>Helianthus</i>	
Ječam	<i>Hordeum</i>	
Slatki krumpir	<i>Ipomoea</i>	
Graholika	<i>Lathyrus</i>	
Leća	<i>Lens</i>	
Jabuka	<i>Malus</i>	
Manioka	<i>Manihot</i>	Jedino <i>Manihot esculenta</i> .
Banana/Pisang	<i>Musa</i>	Osim <i>Musa textilis</i> .
Riža	<i>Oryza</i>	
Prosenjak	<i>Pennisetum</i>	
Grah	<i>Phaseolus</i>	Osim <i>Phaseolus polyanthus</i> .
Grašak	<i>Pisum</i>	
Raž	<i>Secale</i>	
Krumpir	<i>Solanum</i>	Uključena sekcija <i>tuberosa</i> , osim <i>Solanum phureja</i> .
Patlidžan	<i>Solanum</i>	Uključena sekcija <i>melongena</i>
Sirak	<i>Sorghum</i>	
Triticale	<i>Triticosecale</i>	
Pšenica	<i>Triticum</i> et al.	Uključujući <i>Agropyron</i> , <i>Elymus</i> i <i>Secale</i> .
Bob/grahorica	<i>Vicia</i>	
Crnokica et al.	<i>Vigna</i>	
Kukuruz	<i>Zea</i>	Isključujući <i>Zea perennis</i> , <i>Zea diploperennis</i> i <i>Zea luxurians</i> .

Krmne kulture

Rodovi	Vrste
KRMNE LEGUMINOZE	
<i>Astragalus</i>	<i>chinensis, cicer, arenarius</i>
<i>Canavalia</i>	<i>ensifomis</i>
<i>Coronilla</i>	<i>varia</i>
<i>Hedysarum</i>	<i>coronarium</i>
<i>Lathyrus</i>	<i>cicera, ciliolatus, hirsutus, ochrus, odoratus, sativus</i>
<i>Lespedeza</i>	<i>cuneata, striata, stipulacea</i>
<i>Lotus</i>	<i>corniculatus, subbiflorus, uliginosus</i>
<i>Lupinus</i>	<i>albus, angustifolius, luteus</i>
<i>Medicago</i>	<i>arborea, falcata, sativa, scutellata, rigidula, truncatula</i>
<i>Melilotus</i>	<i>albus, officinalis</i>
<i>Onobrychis</i>	<i>viciifolia</i>
<i>Ornithopus</i>	<i>sativus</i>
<i>Prosopis</i>	<i>affinis, alba, chilensis, nigra, pallida</i>
<i>Pueraria</i>	<i>phaseoloides</i>
<i>Trifolium</i>	<i>alexandrinum, alpestre, ambiguum, angustifolium, arvense, agrocicerum, hybridum, incarnatum, pratense, repens, resupinatum, rueppellianum, semipilosum, subterraneum, vesiculosum</i>
KRMNE TRAVE	
<i>Andropogon</i>	<i>gayanus</i>
<i>Agropyron</i>	<i>cristatum, desertorum</i>
<i>Agrostis</i>	<i>stolonifera, tenuis</i>
<i>Alopecurus</i>	<i>pratensis</i>
<i>Arrhenatherum</i>	<i>elatius</i>
<i>Dactylis</i>	<i>glomerata</i>
<i>Festuca</i>	<i>arundinacea, gigantea, heterophylla, ovina, pratensis, rubra</i>
<i>Lolium</i>	<i>hybridum, multiflorum, perenne, rigidum, temulentum</i>
<i>Phalaris</i>	<i>aquatica, arundinacea</i>
<i>Phleum</i>	<i>pratense</i>
<i>Poa</i>	<i>alpina, annua, pratensis</i>
<i>Tripsacum</i>	<i>laxum</i>
OSTALE KRMNE KULTURE	
<i>Atriplex</i>	<i>halimus, nummularia</i>
<i>Salsola</i>	<i>vermiculata</i>

DODATAK II.***Dio 1.*****ARBITRAŽA**

Članak 1.

Stranka koja postavlja zahtjev dužna je obavijestiti tajnika da stranke u sporu upućuju svoj spor na arbitražu temeljem članka 22. Obavijest treba sadržavati predmet arbitraže i osobito uključivati članke ovog Ugovora čije je tumačenje ili primjena u pitanju. Ako se stranke u sporu ne mogu usuglasiti o predmetu spora prije nego bude imenovan predsjednik suda, taj će predmet odrediti arbitražni sud. Tajnik će tako primljene obavijesti proslijediti svim strankama ovog Ugovora.

Članak 2.

1. U sporovima između dviju stranaka, arbitražni sud sastoji se od tri člana. Svaka će od stranaka u sporu imenovati arbitra, i dva će tako imenovana suglasno odrediti trećeg koji će biti predsjednik suda. Navedeni ne smije biti državljanin niti jedne od stranaka u sporu, niti smije imati uobičajeno boravište na državnom području niti jedne od stranaka u sporu, niti smije biti zaposlen u bilo kojoj od njih, niti smije biti osoba koja se bavila dotičnim slučajem u bilo kojem drugom svojstvu.
2. U sporovima između više od dviju ugovornih stranaka, stranke u sporu koje imaju isti interes zajedno će sporazumno imenovati jednog arbitra.
3. Svako će se nepopunjeno mjesto popuniti na način propisan za inicijalno imenovanje.

Članak 3.

1. Ako predsjednik arbitražnoga suda nije imenovan unutar dva mjeseca od imenovanja drugog arbitra, glavni će direktor FAO-a, na zahtjev stranke u sporu, imenovati predsjednika unutar dodatnog dvomjesečnog razdoblja.
2. Ako jedna od stranaka u sporu ne imenuje arbitra unutar dva mjeseca od primitka zahtjeva, druga stranka može obavijestiti glavnoga direktora FAO-a, koji će izvršiti to imenovanje unutar dodatnog dvomjesečnog razdoblja.

Članak 4.

Arbitražni sud donosi svoje odluke sukladno odredbama ovog Ugovora i međunarodnoga prava.

Članak 5.

Ukoliko se stranke u sporu ne sporazumiju drugačije, arbitražni će sud odrediti vlastita pravila postupka.

Članak 6.

Arbitražni sud može, na zahtjev jedne od stranaka u sporu, preporučiti neophodne privremene mjere zaštite.

Članak 7.

Stranke u sporu dužne su olakšati rad arbitražnoga suda i napose su dužne, koristeći sva sredstva koja su im na raspolaganju:

- a) dostaviti mu sve odgovarajuće dokumente, obavijesti i sredstva; i
- b) omogućiti mu, kad je potrebno, da pozove svjedoke ili vještake te primi njihove iskaze.

Članak 8.

Stranke u sporu i arbitri obvezni su štititi tajnosti svih podataka koje dobiju u povjerenju tijekom postupka pred arbitražnim sudom.

Članak 9.

Ukoliko arbitražni sud ne odredi drugačije zbog posebnih okolnosti dotičnog slučaja, stranke u sporu će u jednakim dijelovima snositi troškove suda. Sud će voditi evidenciju o svim svojim troškovima, i strankama u sporu dati završni izvještaj o tim troškovima.

Članak 10.

Svaka ugovorna stranka koja u predmetu spora ima pravni interes na kojega bi odluka u dotičnom slučaju mogla utjecati, može se umiješati u postupak uz pristanak suda.

Članak 11.

Sud može saslušati i odlučiti o protuzahthjevima koji proizlaze izravno iz predmeta spora.

Članak 12.

Odluke arbitražnoga suda, i o postupku i o predmetu spora, donose se većinom glasova njegovih članova.

Članak 13.

Ako se jedna od stranaka u sporu ne pojavi pred arbitražnim sudom, ili propusti braniti svoj zahtjev, druga stranka može zahtijevati od suda da nastavi postupak i donese svoji pravorijek. Odsutnost stranke u sporu ili propust stranke u sporu da brani svoj zahtjev neće predstavljati prepreku postupku. Prije donošenja svoje konačne odluke, arbitražni se sud mora uvjeriti da je zahtjev činjenično i pravno dobro utemeljen.

Članak 14.

Arbitražni će sud donijeti svoju konačnu odluku unutar pet mjeseci od datuma kad je potpuno osnovan, osim ako ne utvrdi da je potrebno produžiti taj rok za razdoblje koje ne bi smjelo premašiti daljnjih pet mjeseci.

Članak 15.

Konačna odluka arbitražnoga suda bit će ograničena na predmet spora, i iznijet će razloge na kojima se temelji. Sadržavat će imena članova koji su sudjelovali, i datum konačne odluke. Svaki član suda može konačnoj odluci priložiti zasebno ili izdvojeno mišljenje.

Članak 16.

Pravorijek je obvezujući za stranke u sporu. Na njega nema prava žalbe osim ako se stranke u sporu nisu unaprijed sporazumjele o postojanju žalbenoga postupka.

Članak 17.

Svako neslaganje koje se može pojaviti između stranaka u sporu glede tumačenja ili načina provedbe konačne odluke bilo koja od stranaka u sporu može podnijeti na odlučivanje arbitražnom sudu koji ju je donio.

Dio 2.**MIRENJE**

Članak 1.

Povjerenstvo za mirenje uspostavlja se na zahtjev jedne od stranaka u sporu. Ukoliko se stranke u sporu ne sporazumiju drugačije, povjerenstvo se sastoji od pet članova, pri čemu svaka od zainteresiranih stranaka imenuje dva, a predsjednika zajednički biraju ti članovi.

Članak 2.

U sporovima između više od dviju ugovornih stranaka, one stranke u sporu koje imaju isti interes sporazumno će imenovati svoje članove povjerenstva. Kad dvije ili više stranaka u sporu imaju zasebne interese ili postoji nespornost jesu li istog interesa, imenovat će svoje članove zasebno.

Članak 3.

Ako bilo koje od imenovanja što ih obavljaju stranke u sporu nije izvršeno unutar dva mjeseca od datuma zahtjeva da se osnuje povjerenstvo za mirenje, glavni će direktor FAO-a, ako to zatraži stranka u sporu koja je podnijela zahtjev, izvršiti ta imenovanja unutar daljnjeg dvomjesečnog razdoblja.

Članak 4.

Ako predsjednik povjerenstva za mirenje nije izabran unutar dva mjeseca od kad je imenovan posljednji od članova povjerenstva, glavni direktor FAO-a će, ako to zatraži stranka u sporu, imenovati predsjednika unutar daljnjeg dvomjesečnog razdoblja.

Članak 5.

Povjerenstvo za mirenje donosi odluke većinom glasova svojih članova. Ono će, ukoliko se stranke u sporu ne sporazumiju drugačije, odrediti vlastiti postupak. Ono daje prijedlog rješenja spora, kojeg su stranke dužne razmotriti u dobroj vjeri.

Članak 6.

O neslaganju jeli povjerenstvo nadležno, odlučuje povjerenstvo.

INTERNATIONAL TREATY ON PLANT GENETIC RESOURCES FOR FOOD AND AGRICULTURE

PREAMBLE

The Contracting Parties,

Convinced of the special nature of plant genetic resources for food and agriculture, their distinctive features and problems needing distinctive solutions;

Alarmed by the continuing erosion of these resources;

Cognizant that plant genetic resources for food and agriculture are a common concern of all countries, in that all countries depend very largely on plant genetic resources for food and agriculture that originated elsewhere;

Acknowledging that the conservation, exploration, collection, characterization, evaluation and documentation of plant genetic resources for food and agriculture are essential in meeting the goals of the Rome Declaration on World Food Security and the World Food Summit Plan of Action and for sustainable agricultural development for this and future generations, and that the capacity of developing countries and countries with economies in transition to undertake such tasks needs urgently to be reinforced;

Noting that the Global Plan of Action for the Conservation and Sustainable Use of Plant Genetic Resources for Food and Agriculture is an internationally agreed framework for such activities;

Acknowledging further that plant genetic resources for food and agriculture are the raw material indispensable for crop genetic improvement, whether by means of farmers' selection, classical plant breeding or modern biotechnologies, and are essential in adapting to unpredictable environmental changes and future human needs;

Affirming that the past, present and future contributions of farmers in all regions of the world, particularly those in centres of origin and diversity, in conserving, improving and making available these resources, is the basis of Farmers' Rights;

Affirming also that the rights recognized in this Treaty to save, use, exchange and sell farm-saved seed and other propagating material, and to participate in decision-making regarding, and in the fair and equitable sharing of the benefits arising from, the use of plant genetic resources for food and agriculture, are fundamental to the realization of Farmers' Rights, as well as the promotion of Farmers' Rights at national and international levels;

Recognizing that this Treaty and other international agreements relevant to this Treaty should be mutually supportive with a view to sustainable agriculture and food security;

Affirming that nothing in this Treaty shall be interpreted as implying in any way a change in the rights and obligations of the Contracting Parties under other international agreements;

Understanding that the above recital is not intended to create a hierarchy between this Treaty and other international agreements;

Aware that questions regarding the management of plant genetic resources for food and agriculture are at the meeting point between agriculture, the environment and commerce, and convinced that there should be synergy among these sectors;

Aware of their responsibility to past and future generations to conserve the World's diversity of plant genetic resources for food and agriculture;

Recognizing that, in the exercise of their sovereign rights over their plant genetic resources for food and agriculture, states may mutually benefit from the creation of an effective multilateral system for facilitated access to a negotiated selection of these resources and for the fair and equitable sharing of the benefits arising from their use; and

Desiring to conclude an international agreement within the framework of the Food and Agriculture Organization of the United Nations, hereinafter referred to as FAO, under Article XIV of the FAO Constitution;

Have agreed as follows:

PART I – INTRODUCTION

Article 1 – Objectives

1.1 The objectives of this Treaty are the conservation and sustainable use of plant genetic resources for food and agriculture and the fair and equitable sharing of the benefits arising out of their use, in harmony with the Convention on Biological Diversity, for sustainable agriculture and food security.

1.2 These objectives will be attained by closely linking this Treaty to the Food and Agriculture Organization of the United Nations and to the Convention on Biological Diversity.

Article 2 – Use of terms

For the purpose of this Treaty, the following terms shall have the meanings hereunder assigned to them. These definitions are not intended to cover trade in commodities:

“*In situ* conservation” means the conservation of ecosystems and natural habitats and the maintenance and recovery of viable populations of species in their natural surroundings and, in the case of domesticated or cultivated plant species, in the surroundings where they have developed their distinctive properties.

“*Ex situ* conservation” means the conservation of plant genetic resources for food and agriculture outside their natural habitat.

“Plant genetic resources for food and agriculture” means any genetic material of plant origin of actual or potential value for food and agriculture.

“Genetic material” means any material of plant origin, including reproductive and vegetative propagating material, containing functional units of heredity.

“Variety” means a plant grouping, within a single botanical taxon of the lowest known rank, defined by the reproducible expression of its distinguishing and other genetic characteristics.

“*Ex situ* collection” means a collection of plant genetic resources for food and agriculture maintained outside their natural habitat.

“Centre of origin” means a geographical area where a plant species, either domesticated or wild, first developed its distinctive properties.

“Centre of crop diversity” means a geographic area containing a high level of genetic diversity for crop species in *in situ* conditions.

Article 3 – Scope

This Treaty relates to plant genetic resources for food and agriculture.

PART II - GENERAL PROVISIONS

Article 4 - General Obligations

Each Contracting Party shall ensure the conformity of its laws, regulations and procedures with its obligations as provided in this Treaty.

Article 5 – Conservation, Exploration, Collection, Characterization, Evaluation and Documentation of Plant Genetic Resources for Food and Agriculture

5.1 Each Contracting Party shall, subject to national legislation, and in cooperation with other Contracting Parties where appropriate, promote an integrated approach to the exploration, conservation and sustainable use of plant genetic resources for food and agriculture and shall in particular, as appropriate:

- (a) Survey and inventory plant genetic resources for food and agriculture, taking into account the status and degree of variation in existing populations, including those that are of potential use and, as feasible, assess any threats to them;
- (b) Promote the collection of plant genetic resources for food and agriculture and relevant associated information on those plant genetic resources that are under threat or are of potential use;

- (c) Promote or support, as appropriate, farmers and local communities' efforts to manage and conserve on-farm their plant genetic resources for food and agriculture;
- (d) Promote *in situ* conservation of wild crop relatives and wild plants for food production, including in protected areas, by supporting, *inter alia*, the efforts of indigenous and local communities;
- (e) Cooperate to promote the development of an efficient and sustainable system of *ex situ* conservation, giving due attention to the need for adequate documentation, characterization, regeneration and evaluation, and promote the development and transfer of appropriate technologies for this purpose with a view to improving the sustainable use of plant genetic resources for food and agriculture;
- (f) Monitor the maintenance of the viability, degree of variation, and the genetic integrity of collections of plant genetic resources for food and agriculture.

5.2 The Contracting Parties shall, as appropriate, take steps to minimize or, if possible, eliminate threats to plant genetic resources for food and agriculture.

Article 6 – Sustainable Use of Plant Genetic Resources

6.1 The Contracting Parties shall develop and maintain appropriate policy and legal measures that promote the sustainable use of plant genetic resources for food and agriculture.

6.2 The sustainable use of plant genetic resources for food and agriculture may include such measures as:

- (a) pursuing fair agricultural policies that promote, as appropriate, the development and maintenance of diverse farming systems that enhance the sustainable use of agricultural biological diversity and other natural resources;
- (b) strengthening research which enhances and conserves biological diversity by maximizing intra- and inter-specific variation for the benefit of farmers, especially those who generate and use their own varieties and apply ecological principles in maintaining soil fertility and in combating diseases, weeds and pests;
- (c) promoting, as appropriate, plant breeding efforts which, with the participation of farmers, particularly in developing countries, strengthen the capacity to develop varieties particularly adapted to social, economic and ecological conditions, including in marginal areas;
- (d) broadening the genetic base of crops and increasing the range of genetic diversity available to farmers;
- (e) promoting, as appropriate, the expanded use of local and locally adapted crops, varieties and underutilized species;
- (f) supporting, as appropriate, the wider use of diversity of varieties and species in on-farm management, conservation and sustainable use of crops and creating strong links

to plant breeding and agricultural development in order to reduce crop vulnerability and genetic erosion, and promote increased world food production compatible with sustainable development; and

- (g) reviewing, and, as appropriate, adjusting breeding strategies and regulations concerning variety release and seed distribution.

Article 7 – National Commitments and International Cooperation

7.1 Each Contracting Party shall, as appropriate, integrate into its agriculture and rural development policies and programmes, activities referred to in Articles 5 and 6, and cooperate with other Contracting Parties, directly or through FAO and other relevant international organizations, in the conservation and sustainable use of plant genetic resources for food and agriculture.

7.2 International cooperation shall, in particular, be directed to:

- (a) establishing or strengthening the capabilities of developing countries and countries with economies in transition with respect to conservation and sustainable use of plant genetic resources for food and agriculture;
- (b) enhancing international activities to promote conservation, evaluation, documentation, genetic enhancement, plant breeding, seed multiplication; and sharing, providing access to, and exchanging, in conformity with Part IV, plant genetic resources for food and agriculture and appropriate information and technology;
- (c) maintaining and strengthening the institutional arrangements provided for in Part V; and
- (d) implement the funding strategy of Article 18.

Article 8 – Technical Assistance

The Contracting Parties agree to promote the provision of technical assistance to Contracting Parties, especially those that are developing countries or countries with economies in transition, either bilaterally or through the appropriate international organizations, with the objective of facilitating the implementation of this Treaty.

PART III - FARMERS' RIGHTS

Article 9 – Farmers' Rights

9.1 The Contracting Parties recognize the enormous contribution that the local and indigenous communities and farmers of all regions of the world, particularly those in the centres of origin and crop diversity, have made and will continue to make for the conservation and development of plant genetic resources which constitute the basis of food and agriculture production throughout the world.

9.2 The Contracting Parties agree that the responsibility for realizing Farmers' Rights, as they relate to plant genetic resources for food and agriculture, rests with national governments. In accordance with their needs and priorities, each Contracting Party should, as appropriate, and subject to its national legislation, take measures to protect and promote Farmers' Rights, including:

- (a) protection of traditional knowledge relevant to plant genetic resources for food and agriculture;
- (b) the right to equitably participate in sharing benefits arising from the utilization of plant genetic resources for food and agriculture; and
- (c) the right to participate in making decisions, at the national level, on matters related to the conservation and sustainable use of plant genetic resources for food and agriculture.

9.3 Nothing in this Article shall be interpreted to limit any rights that farmers have to save, use, exchange and sell farm-saved seed/propagating material, subject to national law and as appropriate.

PART IV - THE MULTILATERAL SYSTEM OF ACCESS AND BENEFIT-SHARING

Article 10 – Multilateral System of Access and Benefit-sharing

10.1 In their relationships with other States, the Contracting Parties recognize the sovereign rights of States over their own plant genetic resources for food and agriculture, including that the authority to determine access to those resources rests with national governments and is subject to national legislation.

10.2 In the exercise of their sovereign rights, the Contracting Parties agree to establish a multilateral system, which is efficient, effective, and transparent, both to facilitate access to plant genetic resources for food and agriculture, and to share, in a fair and equitable way, the benefits arising from the utilization of these resources, on a complementary and mutually reinforcing basis.

Article 11 – Coverage of the Multilateral System

11.1 In furtherance of the objectives of conservation and sustainable use of plant genetic resources for food and agriculture and the fair and equitable sharing of benefits arising out of their use, as stated in Article 1, the Multilateral System shall cover the plant genetic resources for food and agriculture listed in Annex I, established according to criteria of food security and interdependence.

11.2 The Multilateral System, as identified in Article 11.1, shall include all plant genetic resources for food and agriculture listed in Annex I that are under the management and control of the Contracting Parties and in the public domain. With a view to achieving the fullest possible coverage of the Multilateral System, the Contracting Parties invite all other

holders of the plant genetic resources for food and agriculture listed in Annex I to include these plant genetic resources for food and agriculture in the Multilateral System.

11.3 Contracting Parties also agree to take appropriate measures to encourage natural and legal persons within their jurisdiction who hold plant genetic resources for food and agriculture listed in Annex I to include such plant genetic resources for food and agriculture in the Multilateral System.

11.4 Within two years of the entry into force of the Treaty, the Governing Body shall assess the progress in including the plant genetic resources for food and agriculture referred to in paragraph 11.3 in the Multilateral System. Following this assessment, the Governing Body shall decide whether access shall continue to be facilitated to those natural and legal persons referred to in paragraph 11.3 that have not included these plant genetic resources for food and agriculture in the Multilateral System, or take such other measures as it deems appropriate.

11.5 The Multilateral System shall also include the plant genetic resources for food and agriculture listed in Annex I and held in the *ex situ* collections of the International Agricultural Research Centres of the Consultative Group on International Agricultural Research (CGIAR), as provided in Article 15.1a, and in other international institutions, in accordance with Article 15.5.

Article 12 – Facilitated access to plant genetic resources for food and agriculture within the Multilateral System

12.1 The Contracting Parties agree that facilitated access to plant genetic resources for food and agriculture under the Multilateral System, as defined in Article 11, shall be in accordance with the provisions of this Treaty.

12.2 The Contracting Parties agree to take the necessary legal or other appropriate measures to provide such access to other Contracting Parties through the Multilateral System. To this effect, such access shall also be provided to legal and natural persons under the jurisdiction of any Contracting Party, subject to the provisions of Article 11.4.

12.3 Such access shall be provided in accordance with the conditions below:

- (a) Access shall be provided solely for the purpose of utilization and conservation for research, breeding and training for food and agriculture, provided that such purpose does not include chemical, pharmaceutical and/or other non-food/feed industrial uses. In the case of multiple-use crops (food and non-food), their importance for food security should be the determinant for their inclusion in the Multilateral System and availability for facilitated access.
- (b) Access shall be accorded expeditiously, without the need to track individual accessions and free of charge, or, when a fee is charged, it shall not exceed the minimal cost involved;
- (c) All available passport data and, subject to applicable law, any other associated available non-confidential descriptive information, shall be made available with the plant genetic resources for food and agriculture provided;

- (d) Recipients shall not claim any intellectual property or other rights that limit the facilitated access to the plant genetic resources for food and agriculture, or their genetic parts or components, in the form received from the Multilateral System;
- (e) Access to plant genetic resources for food and agriculture under development, including material being developed by farmers, shall be at the discretion of its developer, during the period of its development;
- (f) Access to plant genetic resources for food and agriculture protected by intellectual and other property rights shall be consistent with relevant international agreements, and with relevant national laws;
- (g) Plant genetic resources for food and agriculture accessed under the Multilateral System and conserved shall continue to be made available to the Multilateral System by the recipients of those plant genetic resources for food and agriculture, under the terms of this Treaty; and
- (h) Without prejudice to the other provisions under this Article, the Contracting Parties agree that access to plant genetic resources for food and agriculture found in *in situ* conditions will be provided according to national legislation or, in the absence of such legislation, in accordance with such standards as may be set by the Governing Body.

12.4 To this effect, facilitated access, in accordance with Articles 12.2 and 12.3 above, shall be provided pursuant to a standard material transfer agreement (MTA), which shall be adopted by the Governing Body and contain the provisions of Articles 12.3a, d and g, as well as the benefitsharing provisions set forth in Article 13.2d(ii) and other relevant provisions of this Treaty, and the provision that the recipient of the plant genetic resources for food and agriculture shall require that the conditions of the MTA shall apply to the transfer of plant genetic resources for food and agriculture to another person or entity, as well as to any subsequent transfers of those plant genetic resources for food and agriculture.

12.5 Contracting Parties shall ensure that an opportunity to seek recourse is available, consistent with applicable jurisdictional requirements, under their legal systems, in case of contractual disputes arising under such MTAs, recognizing that obligations arising under such MTAs rest exclusively with the parties to those MTAs.

12.6 In emergency disaster situations, the Contracting Parties agree to provide facilitated access to appropriate plant genetic resources for food and agriculture in the Multilateral System for the purpose of contributing to the re-establishment of agricultural systems, in cooperation with disaster relief co-ordinators.

Article 13 - Benefit-sharing in the Multilateral System

13.1 The Contracting Parties recognize that facilitated access to plant genetic resources for food and agriculture which are included in the Multilateral System constitutes itself a major benefit of the Multilateral System and agree that benefits accruing therefrom shall be shared fairly and equitably in accordance with the provisions of this Article.

13.2 The Contracting Parties agree that benefits arising from the use, including commercial, of plant genetic resources for food and agriculture under the Multilateral System shall be shared fairly and equitably through the following mechanisms: the exchange of information, access to and transfer of technology, capacity-building, and the sharing of the benefits arising from commercialization, taking into account the priority activity areas in the rolling Global Plan of Action, under the guidance of the Governing Body:

(a) Exchange of information:

The Contracting Parties agree to make available information which shall, *inter alia*, encompass catalogues and inventories, information on technologies, results of technical, scientific and socio-economic research, including characterization, evaluation and utilization, regarding those plant genetic resources for food and agriculture under the Multilateral System. Such information shall be made available, where non-confidential, subject to applicable law and in accordance with national capabilities. Such information shall be made available to all Contracting Parties to this Treaty through the information system, provided for in Article 17.

(b) Access to and transfer of technology

(i) The Contracting Parties undertake to provide and/or facilitate access to technologies for the conservation, characterization, evaluation and use of plant genetic resources for food and agriculture which are under the Multilateral System. Recognizing that some technologies can only be transferred through genetic material, the Contracting Parties shall provide and/or facilitate access to such technologies and genetic material which is under the Multilateral System and to improved varieties and genetic material developed through the use of plant genetic resources for food and agriculture under the Multilateral System, in conformity with the provisions of Article 12. Access to these technologies, improved varieties and genetic material shall be provided and/or facilitated, while respecting applicable property rights and access laws, and in accordance with national capabilities.

(ii) Access to and transfer of technology to countries, especially to developing countries and countries with economies in transition, shall be carried out through a set of measures, such as the establishment and maintenance of, and participation in, crop-based thematic groups on utilization of plant genetic resources for food and agriculture, all types of partnership in research and development and in commercial joint ventures relating to the material received, human resource development, and effective access to research facilities.

(iii) Access to and transfer of technology as referred to in (i) and (ii) above, including that protected by intellectual property rights, to developing countries that are Contracting Parties, in particular least developed countries, and countries with economies in transition, shall be provided and/or facilitated under fair and most favourable terms, in particular in the case of technologies for use in conservation as well as technologies for the benefit of farmers in developing countries, especially in least developed countries, and countries with economies in transition, including on concessional and preferential terms where mutually agreed, *inter alia*, through partnerships in research and

development under the Multilateral System. Such access and transfer shall be provided on terms which recognize and are consistent with the adequate and effective protection of intellectual property rights.

(c) Capacity-building

Taking into account the needs of developing countries and countries with economies in transition, as expressed through the priority they accord to building capacity in plant genetic resources for food and agriculture in their plans and programmes, when in place, in respect of those plant genetic resources for food and agriculture covered by the Multilateral System, the Contracting Parties agree to give priority to (i) establishing and/or strengthening programmes for scientific and technical education and training in conservation and sustainable use of plant genetic resources for food and agriculture, (ii) developing and strengthening facilities for conservation and sustainable use of plant genetic resources for food and agriculture, in particular in developing countries, and countries with economies in transition, and (iii) carrying out scientific research preferably, and where possible, in developing countries and countries with economies in transition, in cooperation with institutions of such countries, and developing capacity for such research in fields where they are needed.

(d) Sharing of monetary and other benefits of commercialization

- (i) The Contracting Parties agree, under the Multilateral System, to take measures in order to achieve commercial benefit-sharing, through the involvement of the private and public sectors in activities identified under this Article, through partnerships and collaboration, including with the private sector in developing countries and countries with economies in transition, in research and technology development;
- (ii) The Contracting Parties agree that the standard Material Transfer Agreement referred to in Article 12.4 shall include a requirement that a recipient who commercializes a product that is a plant genetic resource for food and agriculture and that incorporates material accessed from the Multilateral System, shall pay to the mechanism referred to in Article 19.3f, an equitable, share of the benefits arising from the commercialization of that product, except whenever such a product is available without restriction to others for further research and breeding, in which case the recipient who commercializes shall be encouraged to make such payment.

The Governing Body shall, at its first meeting, determine the level, form and manner of the payment, in line with commercial practice. The Governing Body may decide to establish different levels of payment for various categories of recipients who commercialize such products; it may also decide on the need to exempt from such payments small farmers in developing countries and in countries with economies in transition. The Governing Body may, from time to time, review the levels of payment with a view to achieving fair and equitable sharing of benefits, and it may also assess, within a period of five years from the entry into force of this Treaty, whether the mandatory payment requirement in the MTA shall apply also in cases where such

commercialized products are available without restriction to others for further research and breeding.

13.3 The Contracting Parties agree that benefits arising from the use of plant genetic resources for food and agriculture that are shared under the Multilateral System should flow primarily, directly and indirectly, to farmers in all countries, especially in developing countries, and countries with economies in transition, who conserve and sustainably utilize plant genetic resources for food and agriculture.

13.4 The Governing Body shall, at its first meeting, consider relevant policy and criteria for specific assistance under the agreed funding strategy established under Article 18 for the conservation of plant genetic resources for food and agriculture in developing countries, and countries with economies in transition whose contribution to the diversity of plant genetic resources for food and agriculture in the Multilateral System is significant and/or which have special needs.

13.5 The Contracting Parties recognize that the ability to fully implement the Global Plan of Action, in particular of developing countries and countries with economies in transition, will depend largely upon the effective implementation of this Article and of the funding strategy as provided in Article 18.

13.6 The Contracting Parties shall consider modalities of a strategy of voluntary benefitsharing contributions whereby Food Processing Industries that benefit from plant genetic resources for food and agriculture shall contribute to the Multilateral System.

PART V - SUPPORTING COMPONENTS

Article 14 – Global Plan of Action

Recognizing that the rolling Global Plan of Action for the Conservation and Sustainable Use of Plant Genetic Resources for Food and Agriculture is important to this Treaty, Contracting Parties should promote its effective implementation, including through national actions and, as appropriate, international cooperation to provide a coherent framework, *inter alia*, for capacitybuilding, technology transfer and exchange of information, taking into account the provisions of Article 13.

Article 15 - Ex Situ Collections of Plant Genetic Resources for Food and Agriculture held by the International Agricultural Research Centres of the Consultative Group on International Agricultural Research and other International Institutions

15.1 The Contracting Parties recognize the importance to this Treaty of the *ex situ* collections of plant genetic resources for food and agriculture held in trust by the International Agricultural Research Centres (IARCs) of the Consultative Group on International Agricultural Research (CGIAR). The Contracting Parties call upon the IARCs to sign agreements with the Governing Body with regard to such *ex situ* collections, in accordance with the following terms and conditions:

- (a) Plant genetic resources for food and agriculture listed in Annex I of this Treaty and held by the IARCs shall be made available in accordance with the provisions set out in Part IV of this Treaty.
- (b) Plant genetic resources for food and agriculture other than those listed in Annex I of this Treaty and collected before its entry into force that are held by IARCs shall be made available in accordance with the provisions of the MTA currently in use pursuant to agreements between the IARCs and the FAO. This MTA shall be amended by the Governing Body no later than its second regular session, in consultation with the IARCs, in accordance with the relevant provisions of this Treaty, especially Articles 12 and 13, and under the following conditions:
 - (i) The IARCs shall periodically inform the Governing Body about the MTAs entered into, according to a schedule to be established by the Governing Body;
 - (ii) The Contracting Parties in whose territory the plant genetic resources for food and agriculture were collected from *in situ* conditions shall be provided with samples of such plant genetic resources for food and agriculture on demand, without any MTA;
 - (iii) Benefits arising under the above MTA that accrue to the mechanism mentioned in Article 19.3f shall be applied, in particular, to the conservation and sustainable use of the plant genetic resources for food and agriculture in question, particularly in national and regional programmes in developing countries and countries with economies in transition, especially in centres of diversity and the least developed countries; and
 - (iv) The IARCs shall take appropriate measures, in accordance with their capacity, to maintain effective compliance with the conditions of the MTAs, and shall promptly inform the Governing Body of cases of non-compliance.
- (c) IARCs recognize the authority of the Governing Body to provide policy guidance relating to *ex situ* collections held by them and subject to the provisions of this Treaty.
- (d) The scientific and technical facilities in which such *ex situ* collections are conserved shall remain under the authority of the IARCs, which undertake to manage and administer these *ex situ* collections in accordance with internationally accepted standards, in particular the Genebank Standards as endorsed by the FAO Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture.
- (e) Upon request by an IARC, the Secretary shall endeavour to provide appropriate technical support.
- (f) The Secretary shall have, at any time, right of access to the facilities, as well as right to inspect all activities performed therein directly related to the conservation and exchange of the material covered by this Article.
- (g) If the orderly maintenance of these *ex situ* collections held by IARCs is impeded or threatened by whatever event, including *force majeure*, the Secretary, with the approval of the host country, shall assist in its evacuation or transfer, to the extent possible.

15.2 The Contracting Parties agree to provide facilitated access to plant genetic resources for food and agriculture in Annex I under the Multilateral System to IARCs of the CGIAR that have signed agreements with the Governing Body in accordance with this Treaty. Such Centres shall be included in a list held by the Secretary to be made available to the Contracting Parties on request.

15.3 The material other than that listed in Annex I, which is received and conserved by IARCs after the coming into force of this Treaty, shall be available for access on terms consistent with those mutually agreed between the IARCs that receive the material and the country of origin of such resources or the country that has acquired those resources in accordance with the Convention on Biological Diversity or other applicable law.

15.4 The Contracting Parties are encouraged to provide IARCs that have signed agreements with the Governing Body with access, on mutually agreed terms, to plant genetic resources for food and agriculture not listed in Annex I that are important to the programmes and activities of the IARCs.

15.5 The Governing Body will also seek to establish agreements for the purposes stated in this Article with other relevant international institutions.

Article 16 – International Plant Genetic Resources Networks

16.1 Existing cooperation in international plant genetic resources for food and agriculture networks will be encouraged or developed on the basis of existing arrangements and consistent with the terms of this Treaty, so as to achieve as complete coverage as possible of plant genetic resources for food and agriculture.

16.2 The Contracting Parties will encourage, as appropriate, all relevant institutions, including governmental, private, non-governmental, research, breeding and other institutions, to participate in the international networks.

Article 17 – The Global Information System on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture

17.1 The Contracting Parties shall cooperate to develop and strengthen a global information system to facilitate the exchange of information, based on existing information systems, on scientific, technical and environmental matters related to plant genetic resources for food and agriculture, with the expectation that such exchange of information will contribute to the sharing of benefits by making information on plant genetic resources for food and agriculture available to all Contracting Parties. In developing the Global Information System, cooperation will be sought with the Clearing House Mechanism of the Convention on Biological Diversity.

17.2 Based on notification by the Contracting Parties, early warning should be provided about hazards that threaten the efficient maintenance of plant genetic resources for food and agriculture, with a view to safeguarding the material.

17.3 The Contracting Parties shall cooperate with the Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture of the FAO in its periodic reassessment of the state of the world's plant genetic resources for food and agriculture in order to facilitate the updating of the rolling Global Plan of Action referred to in Article 14.

PART VI - FINANCIAL PROVISIONS

Article 18 – Financial Resources

18.1 The Contracting Parties undertake to implement a funding strategy for the implementation of this Treaty in accordance with the provisions of this Article.

18.2 The objectives of the funding strategy shall be to enhance the availability, transparency, efficiency and effectiveness of the provision of financial resources to implement activities under this Treaty.

18.3 In order to mobilize funding for priority activities, plans and programmes, in particular in developing countries and countries with economies in transition, and taking the Global Plan of Action into account, the Governing Body shall periodically establish a target for such funding.

18.4 Pursuant to this funding strategy:

- (a) The Contracting Parties shall take the necessary and appropriate measures within the Governing Bodies of relevant international mechanisms, funds and bodies to ensure due priority and attention to the effective allocation of predictable and agreed resources for the implementation of plans and programmes under this Treaty.
- (b) The extent to which Contracting Parties that are developing countries and Contracting Parties with economies in transition will effectively implement their commitments under this Treaty will depend on the effective allocation, particularly by the developed country Parties, of the resources referred to in this Article. Contracting Parties that are developing countries and Contracting Parties with economies in transition will accord due priority in their own plans and programmes to building capacity in plant genetic resources for food and agriculture.
- (c) The Contracting Parties that are developed countries also provide, and Contracting Parties that are developing countries and Contracting Parties with economies in transition avail themselves of, financial resources for the implementation of this Treaty through bilateral and regional and multilateral channels. Such channels shall include the mechanism referred to in Article 19.3f.
- (d) Each Contracting Party agrees to undertake, and provide financial resources for national activities for the conservation and sustainable use of plant genetic resources for food and agriculture in accordance with its national capabilities and financial resources. The financial resources provided shall not be used to ends inconsistent with this Treaty, in particular in areas related to international trade in commodities. ;

- (e) The Contracting Parties agree that the financial benefits arising from Article 13.2d are part of the funding strategy.
- (f) Voluntary contributions may also be provided by Contracting Parties, the private sector, taking into account the provisions of Article 13, non-governmental organisations and other sources. The Contracting Parties agree that the Governing Body shall consider modalities of a strategy to promote such contributions;

18.5 The Contracting Parties agree that priority will be given to the implementation of agreed plans and programmes for farmers in developing countries, especially in least developed countries, and in countries with economies in transition, who conserve and sustainably utilize plant genetic resources for food and agriculture.

PART VII - INSTITUTIONAL PROVISIONS

Article 19 – Governing Body

19.1 A Governing Body for this Treaty is hereby established, composed of all Contracting Parties.

19.2 All decisions of the Governing Body shall be taken by consensus unless by consensus another method of arriving at a decision on certain measures is reached, except that consensus shall always be required in relation to Articles 23 and 24.

19.3 The functions of the Governing Body shall be to promote the full implementation of this Treaty, keeping in view its objectives, and, in particular, to:

- (a) provide policy direction and guidance to monitor, and adopt such recommendations as necessary for the implementation of this Treaty and, in particular, for the operation of the Multilateral System;
- (b) adopt plans and programmes for the implementation of this Treaty;
- (c) adopt, at its first session, and periodically review the funding strategy for the implementation of this Treaty, in accordance with the provisions of Article 18;
- (d) adopt the budget of this Treaty;
- (e) consider and establish subject to the availability of necessary funds such subsidiary bodies as may be necessary, and their respective mandates and composition;
- (f) establish, as needed, an appropriate mechanism, such as a Trust Account, for receiving and utilizing financial resources that will accrue to it for purposes of implementing this Treaty;
- (g) establish and maintain cooperation with other relevant international organizations and treaty bodies, including in particular the Conference of the Parties to the Convention

on Biological Diversity, on matters covered by this Treaty, including their participation in the funding strategy;

- (h) consider and adopt, as required, amendments to this Treaty, in accordance with the provisions of Article 23;
- (i) consider and adopt, as required, amendments to annexes to this Treaty, in accordance with the provisions of Article 24;
- (j) consider modalities of a strategy to encourage voluntary contributions, in particular, with reference to Articles 13 and 18;
- (k) perform such other functions as may be necessary for the fulfilment of the objectives of this Treaty;
- (l) take note of relevant decisions of the Conference of the Parties to the Convention on Biological Diversity and other relevant international organizations and treaty bodies;
- (m) inform, as appropriate, the Conference of the Parties to the Convention on Biological Diversity and other relevant international organizations and treaty bodies of matters regarding the implementation of this Treaty; and
- (n) approve the terms of agreements with the IARCs and other international institutions under Article 15, and review and amend the MTA in Article 15.

19.4 Subject to Article 19.6, each Contracting Party shall have one vote and may be represented at sessions of the Governing Body by a single delegate who may be accompanied by an alternate, and by experts and advisers. Alternates, experts and advisers may take part in the proceedings of the Governing Body but may not vote, except in the case of their being duly authorized to substitute for the delegate.

19.5 The United Nations, its specialized agencies and the International Atomic Energy Agency, as well as any State not a Contracting Party to this Treaty, may be represented as observers at sessions of the Governing Body. Any other body or agency, whether governmental or non-governmental, qualified in fields relating to conservation and sustainable use of plant genetic resources for food and agriculture, which has informed the Secretary of its wish to be represented as an observer at a session of the Governing Body, may be admitted unless at least one third of the Contracting Parties present object. The admission and participation of observers shall be subject to the Rules of Procedure adopted by the Governing Body.

19.6 A Member Organization of FAO that is a Contracting Party and the member states of that Member Organization that are Contracting Parties shall exercise their membership rights and fulfil their membership obligations in accordance, *mutatis mutandis*, with the Constitution and General Rules of FAO.

19.7 The Governing Body shall adopt and amend, as required, its own Rules of Procedure and financial rules which shall not be inconsistent with this Treaty.

19.8 The presence of delegates representing a majority of the Contracting Parties shall be necessary to constitute a quorum at any session of the Governing Body.

19.9 The Governing Body shall hold regular sessions at least once every two years. These sessions should, as far as possible, be held back-to-back with the regular sessions of the Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture.

19.10 Special Sessions of the Governing Body shall be held at such other times as may be deemed necessary by the Governing Body, or at the written request of any Contracting Party, provided that this request is supported by at least one third of the Contracting Parties.

19.11 The Governing Body shall elect its Chairperson and Vice-Chairpersons (collectively referred to as “the Bureau”), in conformity with its Rules of Procedure.

Article 20 – Secretary

20.1 The Secretary of the Governing Body shall be appointed by the Director-General of FAO, with the approval of the Governing Body. The Secretary shall be assisted by such staff as may be required.

20.2 The Secretary shall perform the following functions:

- (a) arrange for and provide administrative support for sessions of the Governing Body and for any subsidiary bodies as may be established;
- (b) assist the Governing Body in carrying out its functions, including the performance of specific tasks that the Governing Body may decide to assign to it;
- (c) report on its activities to the Governing Body.

20.3 The Secretary shall communicate to all Contracting Parties and to the Director - General:

- (a) decisions of the Governing Body within sixty days of adoption;
- (b) information received from Contracting Parties in accordance with the provisions of this Treaty.

20.4 The Secretary shall provide documentation in the six languages of the United Nations for sessions of the Governing Body.

20.5 The Secretary shall cooperate with other organizations and treaty bodies, including in particular the Secretariat of the Convention on Biological Diversity, in achieving the objectives of this Treaty.

Article 21 – Compliance

The Governing Body shall, at its first meeting, consider and approve cooperative and effective procedures and operational mechanisms to promote compliance with the provisions of this Treaty and to address issues of non-compliance. These procedures and mechanisms

shall include monitoring, and offering advice or assistance, including legal advice or legal assistance, when needed, in particular to developing countries and countries with economies in transition.

Article 22 – Settlement of Disputes

22.1 In the event of a dispute between Contracting Parties concerning the interpretation or application of this Treaty, the parties concerned shall seek solutions by negotiation.

22.2 If the parties concerned cannot reach agreement by negotiation, they may jointly seek the good offices of, or request mediation by, a third party.

22.3 When ratifying, accepting, approving or acceding to this Treaty, or at any time thereafter, a Contracting Party may declare in writing to the Depositary that for a dispute not resolved in accordance with Article 22.1 or Article 22.2 above, it accepts one or both of the following means of dispute settlement as compulsory:

- (a) Arbitration in accordance with the procedure laid down in Part 1 of Annex II to this Treaty;
- (b) Submission of the dispute to the International Court of Justice.

22.4 If the parties to the dispute have not, in accordance with Article 22.3 above, accepted the same or any procedure, the dispute shall be submitted to conciliation in accordance with Part 2 of Annex II to this Treaty unless the parties otherwise agree.

Article 23 – Amendments of the Treaty

23.1 Amendments to this Treaty may be proposed by any Contracting Party.

23.2 Amendments to this Treaty shall be adopted at a session of the Governing Body. The text of any proposed amendment shall be communicated to Contracting Parties by the Secretary at least six months before the session at which it is proposed for adoption.

23.3 All amendments to this Treaty shall only be made by consensus of the Contracting Parties present at the session of the Governing Body.

23.4 Any amendment adopted by the Governing Body shall come into force among Contracting Parties having ratified, accepted or approved it on the ninetieth day after the deposit of instruments of ratification, acceptance or approval by two-thirds of the Contracting Parties. Thereafter the amendment shall enter into force for any other Contracting Party on the ninetieth day after that Contracting Party deposits its instrument of ratification, acceptance or approval of the amendment.

23.5 For the purpose of this Article, an instrument deposited by a Member Organization of FAO shall not be counted as additional to those deposited by member states of such an organization.

Article 24 – Annexes

24.1 The annexes to this Treaty shall form an integral part of this Treaty and a reference to this Treaty shall constitute at the same time a reference to any annexes thereto.

24.2 The provisions of Article 23 regarding amendments to this Treaty shall apply to the amendment of annexes.

Article 25 – Signature

This Treaty shall be open for signature at the FAO from 3 November 2001 to 4 November 2002 by all Members of FAO and any States that are not Members of FAO but are Members of the United Nations, or any of its specialized agencies or of the International Atomic Energy Agency.

Article 26 – Ratification, Acceptance or Approval

This Treaty shall be subject to ratification, acceptance or approval by the Members and non-Members of FAO referred to in Article 25. Instruments of ratification, acceptance, or approval shall be deposited with the Depository.

Article 27 – Accession

This Treaty shall be open for accession by all Members of FAO and any States that are not Members of FAO but are Members of the United Nations, or any of its specialized agencies or of the International Atomic Energy Agency from the date on which the Treaty is closed for signature. Instruments of accession shall be deposited with the Depository.

Article 28 – Entry into force

28.1 Subject to the provisions of Article 29.2, this Treaty shall enter into force on the ninetieth day after the deposit of the fortieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, provided that at least twenty instruments of ratification, acceptance, approval or accession have been deposited by Members of FAO.

28.2 For each Member of FAO and any State that is not a Member of FAO but is a Member of the United Nations, or any of its specialized agencies or of the International Atomic Energy Agency that ratifies, accepts, approves or accedes to this Treaty after the deposit, in accordance with Article 28.1, of the fortieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the Treaty shall enter into force on the ninetieth day following the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 29 – Member Organizations of FAO

29.1 When a Member Organization of FAO deposits an instrument of ratification, acceptance, approval or accession for this Treaty, the Member Organization shall, in accordance with the provisions of Article II.7 of the FAO Constitution, notify any change regarding its distribution of competence to its declaration of competence submitted under Article II.5 of the FAO Constitution as may be necessary in light of its acceptance of this Treaty. Any Contracting Party to this Treaty may, at any time, request a Member Organization of FAO that is a Contracting Party to this Treaty to provide information as to which, as between the Member Organization and its member states, is responsible for the implementation of any particular matter covered by this Treaty. The Member Organization shall provide this information within a reasonable time.

29.2 Instruments of ratification, acceptance, approval, accession or withdrawal, deposited by a Member Organization of FAO, shall not be counted as additional to those deposited by its Member States.

Article 30 – Reservations

No reservations may be made to this Treaty.

Article 31 – Non-Parties

The Contracting Parties shall encourage any Member of FAO or other State, not a Contracting Party to this Treaty, to accept this Treaty.

Article 32 – Withdrawals

32.1 Any Contracting Party may at any time after two years from the date on which this Treaty has entered into force for it, notify the Depositary in writing of its withdrawal from this Treaty. The Depositary shall at once inform all Contracting Parties.

32.2 Withdrawal shall take effect one year from the date of receipt of the notification.

Article 33 – Termination

33.1 This Treaty shall be automatically terminated if and when, as the result of withdrawals, the number of Contracting Parties drops below forty, unless the remaining Contracting Parties unanimously decide otherwise.

33.2 The Depositary shall inform all remaining Contracting Parties when the number of Contracting Parties has dropped to forty.

33.3 In the event of termination the disposition of assets shall be governed by the financial rules to be adopted by the Governing Body.

Article 34 – Depositary

The Director-General of FAO shall be the Depositary of this Treaty.

Article 35 – Authentic Texts

The Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts of this Treaty are equally authentic.

ANNEX I

LIST OF CROPS COVERED UNDER THE MULTILATERAL SYSTEM

Food crops

Crop	Genus	Observations
Breadfruit	<i>Artocarpus</i>	Breadfruit only.
Asparagus	<i>Asparagus</i>	
Oat	<i>Avena</i>	
Beet	<i>Beta</i>	
Brassica complex	<i>Brassica</i> et al.	Genera included are: <i>Brassica</i> , <i>Armoracia</i> , <i>Barbarea</i> , <i>Camelina</i> , <i>Crambe</i> , <i>Diplotaxis</i> , <i>Eruca</i> , <i>Isatis</i> , <i>Lepidium</i> , <i>Raphanobrassica</i> , <i>Raphanus</i> , <i>Rorippa</i> , and <i>Sinapis</i> . This comprises oilseed and vegetable crops such as cabbage, rapeseed, mustard, cress, rocket, radish, and turnip. The species <i>Lepidium meyenii</i> (maca) is excluded.
Pigeon Pea	<i>Cajanus</i>	
Chickpea	<i>Cicer</i>	
Citrus	<i>Citrus</i>	Genera <i>Poncirus</i> and <i>Fortunella</i> are included as root stock.
Coconut	<i>Cocos</i>	
Major aroids	<i>Colocasia</i> , <i>Xanthosoma</i>	Major aroids include taro, cocoyam, dasheen and tannia.
Carrot	<i>Daucus</i>	
Yams	<i>Dioscorea</i>	
Finger Millet	<i>Eleusine</i>	
Strawberry	<i>Fragaria</i>	
Sunflower	<i>Helianthus</i>	
Barley	<i>Hordeum</i>	
Sweet Potato	<i>Ipomoea</i>	
Grass pea	<i>Lathyrus</i>	
Lentil	<i>Lens</i>	
Apple	<i>Malus</i>	
Cassava	<i>Manihot</i>	<i>Manihot esculenta</i> only.
Banana / Plantain	<i>Musa</i>	Except <i>Musa textilis</i> .
Rice	<i>Oryza</i>	
Pearl Millet	<i>Pennisetum</i>	
Beans	<i>Phaseolus</i>	Except <i>Phaseolus polyanthus</i> .
Pea	<i>Pisum</i>	
Rye	<i>Secale</i>	
Potato	<i>Solanum</i>	Section <i>tuberosa</i> included, except <i>Solanum phureja</i> .
Eggplant	<i>Solanum</i>	Section <i>melongena</i> included.
Sorghum	<i>Sorghum</i>	
Triticale	<i>Triticosecale</i>	
Wheat	<i>Triticum</i> et al.	Including <i>Agropyron</i> , <i>Elymus</i> , and <i>Secale</i> .
Faba Bean / Vetch	<i>Vicia</i>	
Cowpea et al.	<i>Vigna</i>	
Maize	<i>Zea</i>	Excluding <i>Zea perennis</i> , <i>Zea diploperennis</i> , and <i>Zea luxurians</i> .

Forages

Genera	Species
LEGUME FORAGES	
<i>Astragalus</i>	<i>chinensis, cicer, arenarius</i>
<i>Canavalia</i>	<i>ensifformis</i>
<i>Coronilla</i>	<i>varia</i>
<i>Hedysarum</i>	<i>coronarium</i>
<i>Lathyrus</i>	<i>cicera, ciliolatus, hirsutus, ochrus, odoratus, sativus</i>
<i>Lespedeza</i>	<i>cuneata, striata, stipulacea</i>
<i>Lotus</i>	<i>corniculatus, subbiflorus, uliginosus</i>
<i>Lupinus</i>	<i>albus, angustifolius, luteus</i>
<i>Medicago</i>	<i>arborea, falcata, sativa, scutellata, rigidula, truncatula</i>
<i>Melilotus</i>	<i>albus, officinalis</i>
<i>Onobrychis</i>	<i>viciifolia</i>
<i>Ornithopus</i>	<i>sativus</i>
<i>Prosopis</i>	<i>affinis, alba, chilensis, nigra, pallida</i>
<i>Pueraria</i>	<i>phaseoloides</i>
<i>Trifolium</i>	<i>alexandrinum, alpestre, ambiguum, angustifolium, arvense, agrocicerum, hybridum, incarnatum, pratense, repens, resupinatum, rueppellianum, semipilosum, subterraneum, vesiculosum</i>
GRASS FORAGES	
<i>Andropogon</i>	<i>gayanus</i>
<i>Agropyron</i>	<i>cristatum, desertorum</i>
<i>Agrostis</i>	<i>stolonifera, tenuis</i>
<i>Alopecurus</i>	<i>pratensis</i>
<i>Arrhenatherum</i>	<i>elatius</i>
<i>Dactylis</i>	<i>glomerata</i>
<i>Festuca</i>	<i>arundinacea, gigantea, heterophylla, ovina, pratensis, rubra</i>
<i>Lolium</i>	<i>hybridum, multiflorum, perenne, rigidum, temulentum</i>
<i>Phalaris</i>	<i>aquatica, arundinacea</i>
<i>Phleum</i>	<i>pratense</i>
<i>Poa</i>	<i>alpina, annua, pratensis</i>
<i>Tripsacum</i>	<i>laxum</i>
OTHER FORAGES	
<i>Atriplex</i>	<i>halimus, nummularia</i>
<i>Salsola</i>	<i>vermiculata</i>

ANNEX II***Part 1*****ARBITRATION**

Article 1

The claimant party shall notify the Secretary that the parties to the dispute are referring it to arbitration pursuant to Article 22. The notification shall state the subject-matter of arbitration and include, in particular, the articles of this Treaty, the interpretation or application of which are at issue. If the parties to the dispute do not agree on the subject matter of the dispute before the President of the tribunal is designated, the arbitral tribunal shall determine the subject matter. The Secretary shall forward the information thus received to all Contracting Parties to this Treaty.

Article 2

1. In disputes between two parties to the dispute, the arbitral tribunal shall consist of three members. Each of the parties to the dispute shall appoint an arbitrator and the two arbitrators so appointed shall designate by common agreement the third arbitrator who shall be the President of the tribunal. The latter shall not be a national of one of the parties to the dispute, nor have his or her usual place of residence in the territory of one of these parties to the dispute, nor be employed by any of them, nor have dealt with the case in any other capacity.
2. In disputes between more than two Contracting Parties, parties to the dispute with the same interest shall appoint one arbitrator jointly by agreement.
3. Any vacancy shall be filled in the manner prescribed for the initial appointment.

Article 3

1. If the President of the arbitral tribunal has not been designated within two months of the appointment of the second arbitrator, the Director-General of FAO shall, at the request of a party to the dispute, designate the President within a further two-month period.
2. If one of the parties to the dispute does not appoint an arbitrator within two months of receipt of the request, the other party may inform the Director-General of FAO who shall make the designation within a further two-month period.

Article 4

The arbitral tribunal shall render its decisions in accordance with the provisions of this Treaty and international law.

Article 5

Unless the parties to the dispute otherwise agree, the arbitral tribunal shall determine its own rules of procedure.

Article 6

The arbitral tribunal may, at the request of one of the parties to the dispute, recommend essential interim measures of protection.

Article 7

The parties to the dispute shall facilitate the work of the arbitral tribunal and, in particular, using all means at their disposal, shall:

- (a) Provide it with all relevant documents, information and facilities; and
- (b) Enable it, when necessary, to call witnesses or experts and receive their evidence.

Article 8

The parties to the dispute and the arbitrators are under an obligation to protect the confidentiality of any information they receive in confidence during the proceedings of the arbitral tribunal.

Article 9

Unless the arbitral tribunal determines otherwise because of the particular circumstances of the case, the costs of the tribunal shall be borne by the parties to the dispute in equal shares. The tribunal shall keep a record of all its costs, and shall furnish a final statement thereof to the parties to the dispute.

Article 10

Any Contracting Party that has an interest of a legal nature in the subject-matter of the dispute which may be affected by the decision in the case, may intervene in the proceedings with the consent of the tribunal.

Article 11

The tribunal may hear and determine counterclaims arising directly out of the subject-matter of the dispute.

Article 12

Decisions both on procedure and substance of the arbitral tribunal shall be taken by a majority vote of its members.

Article 13

If one of the parties to the dispute does not appear before the arbitral tribunal or fails to defend its case, the other party may request the tribunal to continue the proceedings and to make its award. Absence of a party to the dispute or a failure of a party to the dispute to defend its case shall not constitute a bar to the proceedings. Before rendering its final decision, the arbitral tribunal must satisfy itself that the claim is well founded in fact and law.

Article 14

The tribunal shall render its final decision within five months of the date on which it is fully constituted unless it finds it necessary to extend the time-limit for a period which should not exceed five more months.

Article 15

The final decision of the arbitral tribunal shall be confined to the subject-matter of the dispute and shall state the reasons on which it is based. It shall contain the names of the members who have participated and the date of the final decision. Any member of the tribunal may attach a separate or dissenting opinion to the final decision.

Article 16

The award shall be binding on the parties to the dispute. It shall be without appeal unless the parties to the dispute have agreed in advance to an appellate procedure.

Article 17

Any controversy which may arise between the parties to the dispute as regards the interpretation or manner of implementation of the final decision may be submitted by either party to the dispute for decision to the arbitral tribunal which rendered it.

*Part 2***CONCILIATION**

Article 1

A conciliation commission shall be created upon the request of one of the parties to the dispute. The commission shall, unless the parties to the dispute otherwise agree, be composed of five members, two appointed by each party concerned and a President chosen jointly by those members.

Article 2

In disputes between more than two Contracting Parties, parties to the dispute with the same interest shall appoint their members of the commission jointly by agreement. Where two or more parties to the dispute have separate interests or there is a disagreement as to whether they are of the same interest, they shall appoint their members separately.

Article 3

If any appointments by the parties to the dispute are not made within two months of the date of the request to create a conciliation commission, the Director-General of FAO shall, if asked to do so by the party to the dispute that made the request, make those appointments within a further two-month period.

Article 4

If a President of the conciliation commission has not been chosen within two months of the last of the members of the commission being appointed, the Director-General of FAO shall, if asked to do so by a party to the dispute, designate a President within a further two-month period.

Article 5

The conciliation commission shall take its decisions by majority vote of its members. It shall, unless the parties to the dispute otherwise agree, determine its own procedure. It shall render a proposal for resolution of the dispute, which the parties shall consider in good faith.

Article 6

A disagreement as to whether the conciliation commission has competence shall be decided by the commission.

Članak 3.

Provedba ovoga Zakona u djelokrugu je središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede.

Članak 4.

Na dan stupanja na snagu ovoga Zakona, Ugovor iz članka 1. ovoga Zakona nije na snazi za Republiku Hrvatsku te će se podaci o njegovom stupanju na snagu objaviti naknadno u skladu s odredbom članka 30. stavka 3. Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora.

Članak 5.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u Narodnim novinama.

**OBRAZLOŽENJE KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA O POTVRĐIVANJU
MEĐUNARODNOG UGOVORA O BILJNIM GENETSKIM RESURSIMA ZA
HRANU I POLJOPRIVREDU**

Člankom 1. Zakona potvrđuje se Međunarodni ugovor o biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu, a sukladno odredbama članka 139. Ustava Republike Hrvatske, čime se iskazuje formalni pristanak Republike Hrvatske da bude vezana ovim Ugovorom.

Članak 2. sadrži tekst Ugovora, u izvorniku na engleskom jeziku i u prijevodu na hrvatski jezik.

Člankom 3. utvrđeno je da je provedba Zakona o potvrđivanju Međunarodnog ugovora o biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu u djelokrugu središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede.

Člankom 4. utvrđuje se da na dan stupanja na snagu Zakona, Ugovor iz članka 1. ovog zakona nije na snazi u odnosu na Republiku Hrvatsku, te da će se podaci o njegovom stupanju na snagu objaviti naknadno.

Člankom 5. utvrđuje se dan stupanja na snagu Zakona o potvrđivanju.